

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

**ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 14

**м. Рівне
2022**

УДК 780.8 : 780.64

I – 90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P**Збірник наукових праць видається з 2006 року.**Друкуються за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 28 квітня 2022 р.)***Редакційна колегія:****Цюлюпа С.Д.** – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;****Палаженко О.П.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Карняк А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Рада Славінська** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Стоян Караїванов** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Пьотр Лято** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;**Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Громченко В.В.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Дніпро;**Сверлюк Я.В.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.** – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Гишка І.С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Овчар О.П.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Харків;**Цюлюпа Н.Л.** – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Рівне;**Закопець Л.М.** – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Львів.**Прокопович Т.Ю.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Рівне.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 14 / Упорядник С.Д.Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2022. – 132 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на духових інструментах.

Наукові статті висвітлюють корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких закладів вищої освіти і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 780.8 : 780.64

**Збірник індексується в міжнародних науково-метричних базах
Google Scholar та Academic Resource Index Research Bib.***За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.**Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2022

© Видавництво "Волинські обереги", 2022

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Цюлюпа С.Д. Кандидатські та докторські дисертації духовиків України в освітньому процесі мистецьких закладів вищої освіти.....	6
Piotr Lato. Partita na obój, klarnet i fagot andrzeja krzanowskiego. Perspektywa interpretacyjno-wykonawcza ze szczególnym uwzględnieniem partii klarnetu.....	30
Палаженко О.П., Трачук Л.Д. Володимир Федорович Заремба – основоположник саксофонового та естрадно-оркестрового виконавства Тульчинського краю.....	34
Старко В.Г. Участь українських фаготистів у розмаїтих конкурсах і фестивалях.....	41
Гишка І.С. Культурно-історичні передумови відкриття дитячої музичної школи в Городенці та її перший директор Михайло Степанович Ніконенко.....	48
Василів І.С., Цюлюпа Н.Л., Ямелинець Ю.О. Відділ духових та ударних інструментів Львівського коледжу культури і мистецтв в музичній культурі України.....	54
Дебера О.М. Циклова комісія «Оркестрові духові та ударні інструменти» Чернівецького обласного фахового коледжу мистецтв імені С. Воробкевича та її творчі здобутки.....	60
Димченко С.С. Життєва партитура легенди диригентського мистецтва ХХ століття.....	71
Кавунник О.А. Постать трубача Тимофія Докшицера в музичній культурі України (до 100-річчя пам'яті митця).....	80

Педагогіка та методика духового виконавства

Карп'як А.Я. Стратегія і тактика професійної діяльності педагога-флейтиста в Україні (вступні іспити).....	83
Громченко В.В. Інструментальна вокальність як інтерпретаційна основа духової арії Е. Боцца.....	90
Сіончук О.В. Окремі аспекти оркестрової діяльності студента-духовика.....	94
Голобородов Д.Ю. Створення музичного супроводу для соліста в умовах дистанційної роботи музикантів.....	99
Димченко С.С. Інструменти ударної установки та їх класифікація.....	106
Фіськов Г.М. Особливості формування рефлексивних умінь студентів в ході оркестрового музикування.....	111
Столяр В.А. До питання еволюції виконавської школи гри на ударних інструментах в Україні.....	116
Відомості про авторів	119
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя (2011-2021 роки)	121

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

УДК [780.8:780.64]:378.24(477)

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1555-0836>

Цюлюпа С.Д.,
м. Рівне

**КАНДИДАТСЬКІ ТА ДОКТОРСЬКІ ДИСЕРТАЦІЇ ДУХОВИКІВ УКРАЇНИ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація. Цюлюпа С.Д. Кандидатські та докторські дисертації духовиків України в освітньому процесі мистецьких закладів вищої освіти.

Дана стаття є продовженням наукових досліджень автора, які розкривають тематику та основний зміст кандидатських і докторських дисертацій викладачів кафедр духових та ударних інструментів мистецьких закладів вищої освіти України.

В статті систематизовано і лаконічно проаналізовано зміст захищених кандидатських і докторських дисертацій в галузі знань 01 "Освіта" спеціальності 011 "Науки про освіту" та галузі знань 02 "Культура і мистецтво" спеціальності 025 "Музичне мистецтво", за якими здійснюється освітній процес у закладах вищої мистецької освіти України для отримання здобувачами освітніх ступенів "бакалавр" та "магістр".

В статті висвітлено інформацію про авторів дисертаційних робіт, їх науковий ступінь та вчене і почесне звання, фаховий інструмент, місце творчої або педагогічної діяльності та подано назви підручників, монографій, навчальних посібників, нотних і довідкових праць, які видано авторами дисертацій.

Ключові слова: наука, дисертація, кандидатська, докторська, духовики, фаховий інструмент.

Annotation. S. Tsiuliupa. Candidate and doctoral dissertations of Ukrainian performers on wind instruments in the educational process of art institutions of higher education.

This article is a continuation of the author's research, which reveals the topics and main content of candidate and doctoral dissertations of teachers of wind and percussion instruments of art institutions of higher education in Ukraine.

It systematizes and succinctly analyzes the content of defended candidate and doctoral dissertations in the field of knowledge 01 "Education" specialty 011 "Science of Education" and field of knowledge 02 "Culture and Art" specialty 025 "Musical Arts", which carry out the educational process in higher art education establishments of Ukraine to obtain bachelor's and master's degrees.

The article also covers information about the authors of dissertations, their scientific degree and academic and honorary title, professional instrument, place of creative or pedagogical activity and presents the names of textbooks, monographs, textbooks, music and reference works published by dissertation authors.

Key words: science, dissertation, candidate dissertation, doctoral dissertation, performers on wind instruments, professional instrument.

В еволюційних процесах розвитку вищої музичної та педагогічної освіти в Україні важливого значення набуває проблема підвищення рівня професійної підготовки виконавців на духових і ударних інструментах та покращення рівня викладання фахових дисциплін у мистецьких закладах вищої освіти України усіх рівнів акредитації.

Прогресуюче відставання теорії від практики в галузі культури і мистецтва несе загрозу, яка може привести до негативних наслідків, тому більшість учасників освітнього процесу з числа виконавців і педагогів – духовиків добре усвідомлюють той факт, що необхідно доповнити свою творчу, педагогічну, методичну і практичну діяльність теоретичними науковими дослідженнями.

Достеменно відомо, що в період інтеграції України в Європейський простір наукова робота стає лейтмотивом діяльності кожного викладача вищого мистецького навчального закладу, за результатами якої оцінюється його наукова активність, рівень кваліфікації, призначається посада і терміни укладання контрактів на працевлаштування та визначаються посадові обов'язки і права працівника закладу вищої освіти в яких діє конкурсна система працевлаштування.

Беручи до уваги вимоги сьогодення та запровадження в галузь освіти і мистецтва України кредитно-трансферної системи навчання викладачами кафедр духових та ударних інструментів на початку ХХІ століття зроблено колосальний прорив в науковій роботі, тематика їх наукових досліджень охоплює питання історії становлення та перспектив розвитку духового мистецтва, теорії та

методики викладання фахових дисциплін, виховного процесу у закладах вищої освіти, запровадження інноваційних форм навчання. Необхідно усвідомити той факт, що в нашій творчій і педагогічній діяльності емпіризм уже вичерпав свої можливості.

Нині виконавство на духових та ударних інструментах досягло такого рівня, що подальший його розвиток вже неможливий без сучасних наукових досліджень, інноваційних підходів до викладання фахових дисциплін, впровадження в навчальний процес прогресивних спеціальних курсів, нових дисциплін, які зорієнтовані на Європейські стандарти та вимоги сучасного суспільства.

Метою нашої статті є лаконічне розкриття змісту та тематики наукових досліджень викладачами кафедр духових та ударних інструментів України, систематизація хронології захисту кандидатських і докторських дисертацій, подання коротких відомостей про авторів дисертацій та їх науковий доробок. Стаття є доповненням до раніше опублікованого (в 2016 році, де зафіксовано 36 кандидатських і 8 докторських дисертацій) наукового дослідження з даної проблематики і містить в собі два розділи – кандидатські дисертації та докторські дисертації. Матеріал дослідження подається в послідовності, яка висвітлена в хронологічній таблиці.

Хронологічна таблиця захисту кандидатських і докторських дисертацій духовиками України (1955 – 2021 роки)

№ з/п	Прізвище, ініціали авторів дисертацій	фаховий інструмент	Рік захисту кандидатської дисертації	Рік захисту докторської дисертації
1	Карауловський М.І.	фагот	1955	
2	Семеніченко В.М.	фагот	1955	
3	Носирєв Є.Р.	гобой	1959	
4	Апатський В.М.	фагот	1971	1993
5	Мюльберг К.Е.	кларнет	1978	
6	Абаджян Г.А.	фагот	1982	
7	Якустиді І.В.	валторна	1983	1993
8	Круль П.Ф.	валторна	1991	2001
9	Богданов В.О.	труба	1991	2008
10	Яремко Б.І.	кларнет	1994	
11	Качмарчик В.П.	флейта	1995	2009
12	Дзвінка Р.І.	саксофон	1996	
13	Рало О.М.	ударні інстр.	1996	
14	Горовий С.Г.	тромбон	1997	
15	Сверлюк Я.В.	туба	1999	2011
16	Рудчук Ю.А.	кларнет	2001	
17	Посвалюк В.Т.	труба	2001	2008
18	Карп'як А.Я.	флейта	2002	2014
19	Вовк Р.А.	кларнет	2004	
20	Цюлюпа С.Д.	труба	2004	
21	Буркацький З.П.	кларнет	2004	
22	Гишка І.С.	труба	2005	
23	Мочурад Б.І.	труба	2005	
24	Крижанівський Ф.П.	тромбон	2006	
25	Дзисюк В.Ю.	флейта	2006	
26	Крупей М.В.	саксофон	2006	
27	Громченко В.В.	кларнет	2007	2020
28	Палійчук І.С.	теоретик	2007	
29	Федорков О.В.	тромбон	2008	
30	Вакулюк П.В.	труба	2009	
31	Понькіна А.М.	саксофон	2009	
32	Вар'янюк О.І.	труба	2009	
33	Плохотнюк О.С.	труба	2009	
34	Шутко Ю.І.	флейта	2010	
35	Марценюк Г.П.	тромбон	2011	

36	Павленко О.Ф.	флейта	2012	
37	Мимрик М.Р.	саксофон	2013	
38	Денисенко Я.О.	гобой	2013	
39	Старко В.Г.	фагот	2014	
40	Садівський Я.П.	тромбон	2014	
41	Метлушко В.О.	кларнет	2014	
42	Палаженко О.П.	кларнет	2015	
43	Горбаль В.Я.	ударні інстр.	2015	
44	Олійник Д.Б.	ударні інстр.	2016	
45	Посвалюк К.В.	труба	2016	
46	Овчар О.П.	валторна	2017	
47	Максименко Д.П.	саксофон	2018	
48	Тимощенко Н.О.	фагот	2018	
49	Перцов М.О.	флейта	2018	
50	Ковальський Р.І.	тромбон	2018	
51	Слупський В.В.	туба	2019	
52	Максименко Л.В.	саксофон	2020	
53	Дубка О.С.	тромбон	2020	
54	Єрмак І.Ю.	флейта	2021	
55	Пастухов О.В.	фагот	2021	
56	Бойко П.А.	кларнет	2021	
57	Гданський С.В.	саксофон	2021	
58	Закопєць Л.М.	гобой	2021	

Виклад основного матеріалу.

Кандидатські дисертації духовиків України.

1. Карауловський Микола Іванович (18.10.1925 – 1995) – **фагот**, кандидат педагогічних наук, професор кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської державної консерваторії імені А.В. Нежданової, м. Одеса. В кандидатській дисертації на тему "Выразительные возможности фагота", яка захищена в 1955 році автор розглядає цілий ряд питань, які мають практичне значення, в тому числі і акустичну природу тембру фагота, особливості конструкції фагота, завдяки якій тембр цього інструмента так багатий обертонами, пояснює, з позиції акустики, добре співзвуччя тембру фагота з тембром інших інструментів. Значну увагу в дисертації приділено підбору раціональних аплікатур і їх зв'язок зі змістом художнього твору, який виконується музикантом.

2. Семеніченко Володимир Миколайович (1928 – 1996) – **фагот**, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів Львівської державної консерваторії імені М.В. Лисенка, м. Львів. В кандидатській дисертації на тему "Духове виконавство", яка захищена в 1955 році автор розглядає питання історії та методики духового виконавства. Значну увагу автор приділяє художнім образам твору та питанням його інтерпретації, розглядає навчальний камерний ансамбль як важливий шлях до підготовки оркестрового музиканта професійного рівня, а також пропонує свою методику підготовки до практичної творчої і педагогічної діяльності музиканта-інструменталіста.

3. Носирєв Євгеній Романович (1919-1989) – **гобой**, кандидат мистецтвознавства, професор. В 1966 р. Носирєв Є. Р. запрошений очолювати кафедру духових та ударних інструментів Донецького музично-педагогічного інституту де працював до 1971 року. З 1971 р. завідувач кафедр духових та ударних інструментів Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського і веде клас гобою. В кандидатській дисертації "Історія та методика навчання гри на гобої", яка захищена в 1959 році автор розглядає питання історії становлення та перспектив розвитку виконавства на гобої, розкриває основні методичні принципи підготовки професійних виконавців на гобої. Професор Є.Р. Носирєв – автор чисельних наукових праць присвячених теорії, практиці, історії та педагогіці виконавства на гобої, а саме: "История исполнительства на гобое в России" 1957, "Методика обучения игре на гобое" 1971, "Гобой" 1974.

4. Апатський Володимир Миколайович (29.08.1928 – 27.09.2018) – **фагот**, народний артист України, академік, член-кореспондент академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Фактори тембру і динаміки фагота", яка захищена в 1971 році автор розглядає питання

спектрального складу усіх звуків фагота. В процесі дослідження професору В.М. Апатському вдалось висвітлити цілий ряд питань, які пов'язані з природою тамбру фагота: темброва специфіка регістрів і природа виникнення формант фагота, причину важкого звучання в нижнього регістру інструмента та недостатньої інтонаційної виразності його низьких звуків, причину збіднення спектрів високих звуків фагота. Досліджувалась темброва природа так званих *перехідних процесів* фагота. Електроакустичні дослідження показали, що тембр цього інструмента знаходиться у стані постійних змін, він живе, дихає, постійно видозмінюється. В цьому і визначається чарівність живого звучання фагота, який неможливо відобразити на електромузичних інструментах. Академік В.М. Апатський – автор навчальних посібників "Основы теории и методики духового музикально-исполнительского искусства" 2006, "История духового музикально-исполнительского искусства" 2010, "История духового музикально-исполнительского искусства" Книга II, 2012, "Актуальные проблемы духового музикально-исполнительского искусства" 2013, "Фагот від А до Я" 2017, та чисельних наукових статей у фахових виданнях України і за її межами. Професор В.М. Апатський за багаторічну працю та вагомий внесок у розвиток науки, культури і мистецтва України нагороджений орденами "За заслуги" II (2011) і III (2006) ступенів, "За мужність" (1999), медаллю "Захиснику Вітчизни" (1999), Золотою медаллю Академії мистецтв України (2008).

5. Мюльберг Калію Евальдович (8.01.1928 – 8.10.2018) – **кларнет**, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової, м. Одеса. В кандидатській дисертації на тему "Исследование некоторых компонентов техники кларнетиста", яка захищена в 1978 році автор розглядає особливості виконавського дихання кларнетиста при грі стоячи і сидячи, дослідив техніку повільного і швидкого вдиху, отримав цікаві правдиві дані про характер видиху при виконанні інструктивного і художнього музичного матеріалу, з'ясував можливості застосування в навчальному процесі пневмографа для володіння раціональним типом дихання. Професор К.Е. Мюльберг – автор навчально методичних посібників з питань духового виконавства, а саме "Теоретичні основи навчання гри на кларнеті" 1975, "Записки кларнетиста" 1995, "О мастерстве кларнетиста" 2002, "Путь к совершенствованию игры на кларнете" 2003.

6. Абаджян Гарій Артушевич (1939 р.н.) – **фагот**, народний артист України, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, м. Харків. В кандидатській дисертації на тему "Развитие средств художественной выразительности при игре на фоготе в свете современных научных исследований", яка захищена в 1982 році автор ставить перед собою завдання знайти нові шляхи підвищення ефективності навчання гри на фаготі за допомогою оригінального навчально-допоміжного пристрою. З цією метою професор Г.А. Абаджян спільно з колегами-науковцями сконструював електроакустичний пристрій, який назвав "Пристрій для контролю якості звучання музичного інструмента", та розробив методику запровадження його в навчальний процес. Значний розділ дисертації присвячений питанням розвитку основних елементів виконавської майстерності фаготиста на засадах яких автор створив власну методичну систему, яка здатна принести користь учням та студентам, які навчаються гри на духових інструментах. Професор Г.А. Абаджян – автор навчально-методичних видань "Нова методика викладання гри на духових інструментах". 1981, та "Нове в вібрато на фаготі" 1984.

7. Якустіді Іван Васильович (1926-1997) – **валторна**, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, м. Харків. В кандидатській дисертації на тему "К вопросу о формировании губного аппарата валторниста", яка захищена в 1983 році автор розглядає питання анатомії та фізіології губного апарату валторниста, його кровообіг, проблему витривалості губ. Автор вперше використав міограф для вивчення роботи м'язів губного апарату, розробляє типові постановки амбушура, враховуючи особливості будови зубів, щелепи і губ музиканта. Професор І.В. Якустіді є автором монографій "Методика навчання гри на валторні" 1977, та "Исследование спектральных характеристик звукоряда валторны и роль амбушюра в формировании качественного звучания" 1992.

8. Круль Петро Франкович (1959 р. н.) – **валторна**, академік Академії наук вищої освіти України, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ. В кандидатській дисертації на тему "Синтезоване виконавство – єдиний творчий процес", яка захищена в 1991 році році. Лейтмотивом наукової роботи є дослідження процесу комплексного поєднання співу з грою на музичному інструменті, як умова ефективної підготовки студентів на музично-педагогічних факультетах у вищих гуманітарних та мистецьких закладах освіти України. Професор П.Ф. Круль є автором монографій "Національне виконавство на духових та ударних інструментах в

Україні" 2000, "Східнослов'янська інструментальна культура: історичні витoki та функціонування" 2007, та підручника "Духовий інструментарій в історії музичної культури України" 2013.

9. Богданов Валерій Олександрович (1939 – 2017) – **труба**, Заслужений артист РРФСР, член національної спілки композиторів України, доктор мистецтвознавства, професор кафедри оркестрових духових інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, м. Харків. Кандидатська дисертація на тему "Трактовка духових інструментів в симфоніях українських композиторів до Жовтневого періоду", захищена в 1991 році. Дисертація є першим дослідження у вітчизняній історіографії духового музичного мистецтва України. Вона охоплює історію його розвитку від зародження до початку ХХ ст. і являє собою зведення матеріалів з даної теми. В роботі досліджується стародавній період історії України: стародавні духові інструменти і їх місце в житті людей дописемного періоду, духові інструменти давньогрецьких колоній Північного Причорномор'я, Київської Русі. Беручи до уваги оркестрову природу духових інструментів професор Богданов В.О. значну увагу приділяє українському оркестровому виконавству, аналізує діяльність кріпосних та рогових оркестрів, так званих музикантських цехів, які відіграли важливу роль у розвитку народної та професійної ансамблево-оркестрової культури, заклали підвалини організованої професійної підготовки виконавців на духових інструментах. В роботі розкриваються питання діяльності відділень Імператорського Російського музичного товариства у великих культурних центрах України – Києві (1863 р.), Харкові (1871 р.), Одесі (1884 р.), Полтаві (1889 р.), Катеринославі (1897 р.), Херсоні (1904 р.), Чернігові (1907 р.), Умані (1911 р.), діяльність яких мала великий вплив на всі сторони вітчизняного музичного життя, в тому числі на становлення й розвитку професійної музичної освіти. Автор особливе місце в дисертації приділяє дослідженню симфоній українських композиторів, а саме: Е. Ванжури "Українська симфонія" домажор, датована 1796 роком; "Симфонія соль-мінор невідомого автора"; М.В. Лисенко "Фантазія на дві українські народні теми" для флейти та фортепіано" написана 1872-1873 рр.; М. Калачевського "Українська симфонія" ля-мінор; В. Сокальського "Симфонія" соль-мінор. Питання становлення і розвитку духового музичного мистецтва в Україні видатного вченого В.О. Богданова розглядаються у контексті загальнокультурних процесів минулого, сучасного і майбутнього. Професор В.О. Богданов – автор монографій "Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ ст." 2000, друге видання доповнене в 2-х томах, співавтор Л.Д. Богданова, 2013.

10. Яремко Богдан Іванович (1943р.н.) – **кларнет**, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів, згодом кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне, нині професор кафедри гри на музичних інструментах та вокально-хорових дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, м. Кременець, Тернопільська область. В кандидатській дисертації на тему "Роль виконавства у формуванні музичної традиції (на матеріалі української сопілкової музики Прикарпаття)", яка захищена в 1994 році автор досліджує ергологічні, етномузичні та виконавські традиції, що побутують на бойківсько-гуцульській території українських Карпат, вивчає народну технологію виготовлення традиційних одноцілкових сопілок і виявляє на її основі систему конструювання в єдності з музичним виконавством, визначає реальну виконавську аплікатуру і обґрунтовує її зв'язок з музичною стилістикою і формоутворенням, розглядає пов'язані з техніко-виконавськими можливостями народних флейт засоби виразності (артикуляцію, динаміку, акцентування, техніку дихання), які в сукупності відображають індивідуальні й локальні стилі. Професор Б.І. Яремко є автором наукових видань, які присвячені українським народним духовим інструментам, а саме "Уторопські сопілкові імпровізації" 1997, "Бойківська сопілкова музика" 1998.

11. Качмарчик Володимир Петрович (1956 р.н.) – **флейта**, доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової Донецької державної консерваторії імені С. Прокоф'єва, м. Донецьк, з 2015 року професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах (проблеми історії та фізіології)", яка захищена в 1995 році автор розглядає питання виникнення і розвитку перманентного видиху в історії східного, античного і західноєвропейського духового виконавства, а також його фізіологічні механізми. Автор акцентує увагу на те, що універсальність фізіологічного перманентного видиху дозволяє використовувати його, як при виникненню недостачі повітря, так і при утворенню надлишку повітря в процесі гри на духових інструментах.

Професор Качмарчик В.П. – автор фундаментальної монографії "Німецьке флейтове мистецтво ХVIII – ХІХ ст." 2008, яка написана за матеріалами комплексного дослідження історії німецького флейтового мистецтва ХVIII – ХІХ століть. В монографії вперше розглядаються етапи становлення і розвитку флейтового виконавства в Німеччині.

12. Дзвінка Роман Іванович (1960 р. н.) – саксофон, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне. В кандидатській дисертації на тему "Естетичне виховання студентів педвузу засобами українського музичного фольклору", яка захищена в 1995 році, автор розглядає питання важливості процесу естетичного виховання, педагогічні умови підвищення його ефективності у жанрі українського музичного фольклору. Висвітлюються теоретичні та практичні основи естетичного виховання засобами українського музичного фольклору студентів педагогічних факультетів, діяльність яких направлена на підготовку вчителів початкових класів. Доцент Р.І. Дзвінка – автор першого енциклопедичного видання "Саксофоністи Рівненщини" 2014, (співавтор Тарас Дзвінка) в якому цілісно відтворено історію саксофонового виконавства на Рівненщині.

13. Рало Олексій Миколайович (1962 р.н.) – ударні інструменти, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової. Кандидатську дисертацію на тему "Деякі аспекти теорії виконавства на ударних інструментах", яку захищено в 1996 році, автор присвятив ретроспективному аналізу функцій ударних інструментів в європейській музиці і теоретичному обґрунтуванню процесів звуковидобування при грі на ударних інструментах. В роботі висвітлено етапи еволюції групи ударних інструментів в оперно-симфонічних оркестрах. Вперше в теорії виконавства на ударних інструментах розглянуто психофізіологічні механізми ігрових навиків, специфічні особливості звуковидобування, які впливають на виразність і характер звучання, типи виконавських постановок і їх значення при формуванні виконавської техніки. Це перша наукова праця, яка захищена виконавцем на ударних інструментах. Рало О.М. автор монографії "Теоретичні основи гри на звуковисотних ударних інструментах" 2002, та навчально-методичного посібника "Формування функцій ударних інструментів в оркестровій музиці", з грифом МОНУ, 2008 рік видання.

14. Горовий Сергій Гаврилович (1946 р.н.) – тромбон, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри оркестрових інструментів Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки, м. Дніпро. В кандидатській дисертації на тему "Общие закономерности управления звучанием тромбона", яка захищена в 1997 році автор досліджує механізм управління звуком тромбона. З метою отримання достовірних даних професор С.Г. Горовий проводить низку експериментальних досліджень функціонування губного апарата тромбоніста за допомогою прозорого мундштука, метода рентгенографічних досліджень і метода спектрального аналізу утворених на інструменті звуків.

15. Сверлюк Ярослав Васильович (09.02.1963 р.н.) – туба, доктор педагогічних наук, професор кафедри духових та ударних інструментів, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. В кандидатській дисертації на тему "Формування готовності студентів вузів культури до роботи з дитячим духовим оркестром.", яка захищена в 1999 році автором теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено методику формування готовності студентів вузів культури до музично-творчої діяльності з дитячим духовим оркестром. Розкрито сутність та особливості професії керівника дитячого духового оркестру, визначено педагогічні умови і виявлено напрямки вдосконалення професійної підготовки студентів. Визначено структуру "готовності". Встановлено, що в системі музично-виконавської підготовки студентів формування готовності до роботи з дитячим духовим оркестром є педагогічно керованим процесом на відміну від традиційного накопичення знань про закономірності колективного виконавства. Доведено, що за відповідних педагогічних умов, при спрямуванні психолого-педагогічних, методичних та спеціальних /музичних/ дисциплін на висвітлення специфічних особливостей роботи з дитячим колективом можна ефективно готувати фахівців такої кваліфікації.

Сверлюк Я.В. є автором двох монографій "Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика" 2007, та у співавторстві з професором Ільченко О.О. "Методологічні проблеми професійної музичної освіти" 2004, а також навчально-методичного посібника "Основи знань керівників дитячих музично-аматорських колективів" 2002, у співавторстві з Н.В. Слободяник, який рекомендовано міністерством освіти і науки України.

16. Рудчук Юрій Антонович (1945-2012) – кларнет, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів Національного університету культури і мистецтв, в останні роки працював на посаді професора кафедри теоретичної, практичної культурології і музикознавства Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв м. Київ. Кандидатська дисертація на тему "Духова музика України у XVIII – XIX століттях" захищена в 2001 році. У роботі досліджуються проблеми розвитку українського виконавства на духових інструментах XVIII-XIX століть, дається оцінка їх значення для музичної культури українського народу. За об'єкт дослідження дисертантом обрано виконавську діяльність українських оркестрів, духових ансамблів та окремих солістів – виконавців на духових інструментах. Саме в цьому аспекті висвітлено розвиток виконавства на

духових інструментах, котрий яскраво виявився в головних складових української культури: народному побуті, українській військовій музиці, музиці католицької церкви, діяльності музичних цехів, музичному побуті панських маєтків. Автором всебічно вивчено умови розвитку виконавства на духових інструментах зазначеного періоду; досліджено еволюцію духового інструментарію, розвиток його виробництва та шляхи вдосконалення; здійснено аналіз репертуару духового виконавства XVIII-XIX століть та дана оцінка його значення для розвитку мистецтва гри на духових інструментах; досліджено зв'язки українського духового мистецтва із західноєвропейським.

17. Посвалюк Валерій Терентійович (20.08.1947-17.08.2018) – **труба**, заслужений артист України, доктор мистецтвознавства, професор, декан оркестрового факультету, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри мідних духових та ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Київська школа виконавства на трубі: історичні та методичні аспекти", яка захищена в 2001 році. В.Т. Посвалюк вперше в Україні дослідив витоки київської виконавської та педагогічної школи трубачів, детально проаналізував методичні принципи її засновників і послідовників, в хронологічному порядку висвітлив творчу та педагогічну діяльність представників цієї школи та їх біографічні дані. Посвалюк В.Т. – автор монографій "Мистецтво гри на трубі в Україні" 2006, "Вільгельм Мар'янович Яблонський (до 120 річчя від дня народження)" 2009, навчальних посібників з грифом Мінкультури та МОНУ "Ежедневные комплексные упражнения трубача" 2000, "Щоденні самостійні вправи трубача" 2002, "Труба пікколо у виконавській практиці трубача" 2008, "Методика оволадення верхнім регистром на трубе" 2013, та довідкових видань "Трубачі Києва: прошлое и настоящее" 1998, "Історія кафедри духових і ударних інструментів Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського у фотографіях" 2010, "Ліричні твори М.В. Лисенка в транскрипції для труби" 2015.

18. Карпак Андрій Ярославович (15.03.1974р.н.) – **флейта**, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка, м. Львів. В кандидатській дисертації на тему "Флейтове мистецтво в музичній культурі Львова (19-20 ст.)", яка захищена в 2002 році автором проаналізовано джерела львівської флейтової школи, її зв'язки з іншими регіональними та національними флейтовими школами. Досліджено розвиток флейтового виконавства Львова у всіх формах його вияву (оркестровому, ансамблевому, сольному-концертному). Охарактеризовано зв'язок львівської флейтової школи з творчістю композиторів (зроблено теоретичний та виконавський аналіз творів, розглянуто концертний репертуар флейтистів). Визначено характерні риси львівської флейтової школи. Висвітлено виконавську та педагогічну діяльність найвидатніших флейтистів Львова. Детально розглянуто історію Львівської державної музичної академії на фоні широкої палітри музичного життя міста протягом XIX – XX ст.

Професор А.Я. Карпак – автор монографії "Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста" 2013, у якій вперше в українському музикознавстві наданий аргументований критичний аналіз ключовим питанням та проблемам розвитку сучасного флейтового мистецтва. Дана праця рецензована провідними науковцями і музикантами Франції, Німеччини та України.

19. Вовк Роман Андрійович (13.05.1947р.н.) – **кларнет**, Заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Історія, акустична природа і виразні можливості кларнета", яка захищена в 2004 році автор розглядає питання, які присвячені всебічному дослідженню аплікатури кларнета. У першому розділі досліджуються питання пов'язані з історією кларнета: інструменти – попередники кларнета в країнах Стародавнього Сходу, Античного світу, Середньовічної Європи; шалюмо у XVII ст., кларнет Й. Деннера, головні етапи формування і розвитку аплікатури кларнетів французької та німецької систем, різновиди сучасних кларнетів, характерні тенденції подальшого розвитку кларнетової аплікатури. Другий розділ присвячений акустичній природі і конструктивним основам аплікатури кларнета. Кларнет – квінтуючий інструмент, тому його аплікатура принципово відрізняється від такої октавуючих духових інструментів. Досліджувались особливості конструкції та функціонування кожної з п'яти груп ігрових отворів, а також акустична самотутність кожного з п'яти регістрів кларнета. Два останніх розділи присвячені виразним можливостям аплікатури кларнета. Виразні можливості аплікатури в сфері традиційних засобів виразності кларнета досліджувались в третьому розділі дисертації, виразні можливості аплікатури у сфері нетрадиційних засобів виразності – у четвертому розділі. Професор Р.А. Вовк у своєму науковому дослідженні широко вживає методи точних вимірів за допомогою сучасної електро-акустичної апаратури. Результати стали основою для розробки багатьох методичних рекомендацій. Прикладена до дисертації таблиця аплікатур забезпечує всі вимоги, які постають перед кларнетистом у практичній творчій діяльності.

Професор Вовк Р.А. є автором навчальних підручників "Інструментознавство", "Методика роботи з оркестром", науково-популярного видання "Портрети корифеїв" 2013, виданого до 100-річчя від дня заснування НМАУ ім. П.І. Чайковського. В 2021 році видано твір Євгена Станковича "Весняна Рапсодія" для кларнета і фортепіано, який присвячено Роману Вовку.

20. Цюлюпа Степан Данилович (17.05.1959 р.н.) – **труба**, заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, проректор з виховної роботи Рівненського державного інституту культури, з 2004-2019 артист оркестру Рівненського академічного музично-драматичного театру, з 2004 року завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. В кандидатській дисертації на тему "Педагогічні умови формування культури вільного часу студентів", яка захищена в 2004 році автор науково обґрунтовує соціально-педагогічні концепції вільного часу студентів та організаційно-методичної системи формування культури його використання. Обґрунтовано поняття: "педагогічний потенціал вільного часу студентів", "культура вільного часу студентів" визначено і експериментально перевірено педагогічні умови її формування: соціально-педагогічні, організаційно-педагогічні, психолого-педагогічні, а також організаційно-методична система їх реалізації. Основні результати дослідження знайшли практичне застосування в процесі виховної роботи вищих закладів освіти і мистецтва, діяльності мистецьких і культурно-освітніх закладів, що здійснюють організацію вільного часу студентів.

Цюлюпа С.Д. – автор навчальних посібників з грифом МОНУ "Хрестоматія з класу ансамблю (мідні духові інструменти)" 2001, "Інструментування для духового оркестру", співавтори Терлецький М.М., Полех Д.С., 2008, "Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне" 2012, а також є головою редакційної колегії та упорядник збірника наукових праць "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя", який видається щорічно з 2006 року, свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ №19865-9665Р, наказ №240 від 17 квітня 2013 року, державної реєстраційної служби України. Збірник зареєстровано та індексується в міжнародних науково-метричних базах: Google Scholar, Academic Resource Index Research Bib.

21. Буркацький Зіновій Павлович (1962 р.н.) – **кларнет**, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, член Вченої ради академії, завідувач кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової. В кандидатській дисертації на тему "Інструктивно-художній матеріал в системі формування майстерності кларнетиста", яка захищена в 2004 році (науковий керівник професор, доктор мистецтвознавства К.Є. Мюльберг) автор розглядає питання, які присвячені удосконаленню майстерності кларнетової гри за допомогою системного та стильового направлено, організованого інструктивно-художнього матеріалу. Головною метою роботи стало створення концепції віртуозної кларнетової гри в співвідношенні з різними сферами інструментального та вокального виконавства. Виділена стилістична детермінованість віртуозної кларнетової техніки, історично неминуча, з стилістичними періодизаціями в інших видах творчості і мистецтва. Зібрані інструктивно-художні матеріали у виді трьох збірок етюдів експериментально апробовані та узагальнюють методичні принципи і досвід навчання віртуозній грі в одеській школі гри на кларнеті. У вітчизняній музикознавчій літературі вперше здійснений виконавський аналіз творів для кларнета Л. Шпора, К. Вебера, Дж. Россіні, Е. Денисова, Т. Олаха та ін. З.П. Буркацький автор навчального посібника "Особистісно орієнтований підхід до віртуозності кларнетиста", з грифом МОНУ, видавництво Друкарський дім, Одеса, 2010 – 166 с.

22. Гишка Ігор Семенович (1947 р.н.) – **труба**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів Львівської державної консерваторії ім. М.В. Лисенка, згодом професор кафедри музичного мистецтва Національної Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів. В кандидатській дисертації на тему "Звукотворчий компонент трубного виконавства: традиції та базинг", яка захищена в 2005 році автором комплексно досліджено звуковий фактор як визначальний компонент трубного виконавства. На підставі всебічного аналізу доведено, що саме звук, його естетичні критерії є головним рушієм розвитку інструмента. Теоретично обґрунтовано оволодіння базингом як специфічним технічним засобом звуковидобування. Уперше у світовій практиці виконавства на мідних духових інструментах створено цілісну методику формування та вдосконалення амбушура трубача. Виявлено суттєві ергономічні переваги базингу за його застосування у грі. Вивчено художньо-виразовий потенціал базингу та його вплив на оновлення композиторської та виконавської творчості. Запропоновано поглиблене розуміння специфічних особливостей музичної акустики, зокрема, питань диференціації єдиної акустичної системи. Професор І.С. Гишка – автор монографії "Звукоутворення як важлива складова технічної досконалості

трубача (історія, теорія, методика, практика) 2010, та навчально – методичного посібника "Теорія і методика постановки виконавського апарату трубача" 2013, з грифом МОНУ.

23. Мочурад Богдан Іванович (1968 р.н.) – **труба**, народний артист України, кандидат мистецтвознавства, за сумісництвом доцент кафедри оркестрового диригування Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка, головний диригент оркестру Львівського академічного музично-драматичного театру імені Марії Заньковецької, м. Львів. В кандидатській дисертації на тему "Концерт для труби в контексті жанрово-стильової еволюції", яка захищена в 2005 році автором здійснено комплексний аналіз високохудожньої концертної літератури з метою її актуалізації для труби як сольного інструменту з широкою амплітудою виразових можливостей. Уперше в українському музикознавстві висвітлено взаємозв'язок дослідженого жанру та основних етапів еволюції труби як оркестрового інструмента, вивчено формування виконавських джерел, а також вдосконалення моделей інструмента. Уперше запропоновано стильову типологію жанру в європейській музичній культурі, здійснено музикознавче дослідження 38-ми концертів, розглянуто проблеми їх інтерпретації.

24. Крижанівський Федір Петрович (1947 р.н.) – **тромбон**, заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мідних духових та ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Український концерт для тромбона в аспекті становлення та розвитку жанру", яка захищена в 2005 році автором вивчено український концерт для тромбона в контексті загальноєвропейського процесу розвитку жанру. Розглянуто причини та фактори формування концерту для даного інструменту як самостійного жанру в середині XVII ст. Простежено особливості його еволюції у наступні історичні періоди, виявлено риси спадкоємності українського концерту з традиціями тромбонного концерту в західноєвропейській і російській музиці. Встановлено характерні жанрові ознаки українського концерту, обумовлені особливостями національного музичного мислення. Визначено основні жанрово-стильові тенденції розвитку українського концерту для тромбона, особливості його музичної мови, формоутворення, драматургії, сольних партій і каденцій. Запропоновано періодизацію розвитку концертного жанру для тромбона в європейській та українській музиці. Визначено жанрові різновиди українського концерту, досліджено взаємозв'язок жанру й етапів еволюції тромбона як сольного інструмента, формування виконавських шкіл.

25. Дзисюк Василь Юхимович (1951 р.н.) – **флейта**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової. В кандидатській дисертації на тему "Гра на флейті як художній феномен", яка захищена в 2006 році автор розглядає питання, які присвячені феномену флейтового мистецтва як переважно виконавського типу діяльності в його обумовленості композиторською творчістю, тобто втіленням композиторського ставлення до флейти та осмисленням тембрових можливостей флейти в окремих творах. Запропонована історико-стильова парадигма вивчення флейтового мистецтва дозволяє поєднувати історіографічний джерелознавчий, естетико-культурологічний, жанрово-стильовий підходи в контексті музикознавчого метода. Методичне розширення виконавських питань в дисертації дозволяє знайти нові ракурси роздивлення історичних передумов та сучасного стану традиції флейтової гри, виокремити її специфічні якості. Визначаються головні історико – культурологічні та іманентні стильові чинники флейтової діяльності як єдності композиторської та виконавської творчості, зокрема взаємодія академічної та поза академічної настанов флейтового інструменталізму. Аналіз традиційного та інноваційного репертуару флейтисту сягає стилістично-текстологічного рівня та дозволяє вибудовувати концепцію "філософії флейти" як теоретично та практично значущої для сучасного флейтиста – виконавця та педагога. Підтверджується єдність музикознавчих та виконавських питань у річищі проблеми музичного мислення та відкриваються певні виконавські шляхи – з боку художньо-стильових засад флейтової гри – рішення даної проблеми.

26. Крупей Михайло Васильович (1955р.н.) – **саксофон**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової. В кандидатській дисертації на тему "Стильові основи формування виконавської майстерності саксофоніста (у контексті музичної творчості XIX – XX ст.)", яка захищена в 2006 році автор розглядає питання, які присвячені вивченню розвитку виконавської майстерності саксофоніста як музичного явища у контексті музичної творчості XIX-XX століть, на основі концепційного підходу, який дозволяє виявити її теоретично-стильові основи. У роботі розглядаються передумови й досліджено генезис: винахід нового інструмента А. Саксом, становлення і шляхи розвитку в музичному мистецтві, а також простежуються особливості його еволюції у наступні історичні періоди. Визначені складові виконавського процесу та зроблена спроба узагальнити структуру сукупності "виконавець-саксофон", як цілісного функціонального системного утворення, вводячи термінологічну новацію "функціональної виконавсько-механічно-акустичної системи". Запропонована жанрово-

стилістична типологія змістовного синтезу формування творчої універсальної виконавської майстерності музиканта-духовика як загальної функціональної системи. Залучені й аргументовані інші нові терміни, що є супутними категорії "виконавська майстерність", в методичну літературу пропонується введення логічної низки понять: "творча виконавська майстерність", "звукотворення", "звукотворення", "звукотворення – звуковираз" та інше. Аналітичний матеріал роботи підтверджує те, що жанрово-стильова творча виконавська майстерність саксофоніста як прояви росту інструментальної експансії сучасності – системна технологічно-технічна та творча звукова виразно-енергетична сторона розвитку художньої образності в русі музичної композиції виконуваного твору в часі, що обумовлені особливостями національного, духовного і художнього музичного мислення, а також звукотворення, формотворення, драматургії, культури емоцій і почуттів виконавця. Крупей М.В. автор фундаментальної монографії "Теоретичні основи формування виконавської майстерності саксофоніста" з грифом МОНУ, видавництво "Астропринт", Одеса, 2014 – 496 с.

27. Громченко Валерій Васильович (1978 р.н.) – **кларнет**, проректор з наукової роботи, доктор мистецтвознавства, професор кафедри оркестрових інструментів Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки, м. Дніпро. Кандидатську дисертацію "Кларнет у музичній культурі Європи XVIII століття", яка захищена в 2007 році автор присвячує дослідженню кларнетового виконавства в Європі XVIII століття. В роботі висвітлюється розвиток конструкції інструмента у першому сторіччі його існування, розкривається процес становлення кларнета як концертного (сольного), ансамблевого та оркестрового інструмента. Простежуються особливості формування художньої індивідуальності кларнета. Виділяються найбільш визначні події у музичному житті тогочасної Європи, які мали безпосередній вплив на повне утвердження кларнета в європейській музичній культурі XVIII століття. У дисертації вибудована чітка хронологічна лінія процесу розвитку кларнета як концертного (сольного), ансамблевого та оркестрового інструмента у першому сторіччі його функціонування в європейській музиці. У роботі здійснюється аналіз визначних, а також маловідомих творів для кларнета (творів за участю кларнета) написаних у XVIII столітті.

28. Палійчук Ірина Степанівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, з 2016 року – доцент кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ. Дисертація на тему "Український концерт для мідних духових інструментів (1950-2000): формування, усталення, модефікації жанру" захищена у 2007 році в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, м. Київ. В дисертації досліджено особливості становлення українського концерту для мідних духових інструментів у контексті загальноєвропейського розвитку жанру. Розглянуто історію його розвитку як багатоскладового, системного явища. Простежено особливості формування, встановлено жанрові ознаки вітчизняного концерту для мідних духових інструментів та визначено основні тенденції його розвитку. Запропоновано періодизацію розвитку українського концерту за участі сольних духових інструментів протягом 1950 – 2000 рр. Розглянуто концерти для валторни та туби та нові концерти для інших мідних духових інструментів, створені українськими композиторами у другій половині XX ст. (Б.Синчаловим, Д.Киценком, Л.Колодубом, О.Костіним). Висвітлено основні тенденції та прояви жанрово-стильового оновлення, характерні для розвитку вітчизняного концерту для мідних духових інструментів протягом 1980 – 1990-х рр.

29. Федорков Олег Вікторович (1952р.н.) – **тромбон**, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри духових та ударних інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. В кандидатській дисертації на тему "Український ансамбль тромбоністів у контексті світового музичного мистецтва", яка захищена в 2008 році автор розглядає питання вивчення специфіки історичного розвитку українського ансамблю тромбонів у контексті світового тромбонного мистецтва. Вперше в вітчизняному музикознавстві етапи 500-річної історії ансамблю тромбонів як виконавського складу та явища композиторської творчості розглянуто у єдності, як своєрідну жанрову систему. Обґрунтовується застосування принципу історизму до вивчення тромбонного ансамблю з урахуванням специфіки інструменту та жанрово-стильового контексту. Виокремлено жанр тетрагія – як різновид музики для ансамблю тромбонів другої половини XX ст. Опрацьовано понад 100 творів зарубіжних і 23 твори українських композиторів, призначених для ансамблево-тромбонного складу. Охарактеризовані мовні, композиційно-драматургічні та жанрово-стильові закономірності, притаманні творам українських композиторів для ансамблю тромбонів.

30. Вакулук Петро Васильович (1962 р.н.) – **труба**, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри теорії та історії виконавського мистецтва Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ. В кандидатській

дисертації на тему "Труба в симфонічній творчості С. Людкевича і Б. Лятошинського", яка захищена в 2009 році автор розглядає питання, в яких простежується образно-сміслова специфіка використання тембру труби в симфонічних партитурах Б. Лятошинського та С. Людкевича. Визначаються передумови символіки тембру труби у названих українських композиторів на підставі розгляду трактування інструменту у фольклорних традиціях та у творчості митців XVIII – XIX ст. Труба отримує в симфоніях, симфонічних поемах, увертюрах, сюїтах Б. Лятошинського і С. Людкевича розмаїте тлумачення, відповідне до індивідуальних образних концепцій кожного твору та позначене індивідуальними рисами стилю кожного з композиторів. Простежуючи своєрідність перевтілення тембру труби у творчості Б. Лятошинського та С. Людкевича, відзначено помітні розбіжності у їх трактуванні. Якщо для Б. Лятошинського переважаюча експресивна образність, тяжіння до втілення колосальної напруги конфліктів вимагала майстерного тембрового висвітлення, динамізації розвитку за допомогою посилення ролі мідних духових інструментів, введення їх навіть на початкових етапах розвитку тем, особливо активних, непростих головних партій, то у С. Людкевича, незважаючи на пізньоромантичний орієнтир його стильової домінанти, спостерігаємо обережніше, спокійніше використання мідної групи, "приберігання" її сильною яскравою звучності передусім для кульмінаційних зон розвитку.

31. Понькіна Антоніна Михайлівна – саксофон, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оркестрових духових інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, м. Харків. В кандидатській дисертації на тему "Саксофон у музичній культурі XX століття (на матеріалі сонатної творчості зарубіжних та українських композиторів)", яка захищена в 2009 році автором присвячено обґрунтуванню специфіки саксофона, його технічних та виразових можливостей в музичній творчості XX ст. Розглянуто задіяність саксофона в творах сонатного жанру. Запропоновано періодизацію розвитку жанру сонати для саксофона, на підставі чого виявлено: 1) характерні тенденції формування та подальшої еволюції жанру; 2) індивідуальні риси кожного із визначених періодів; 3) характеристику технічних і виразових можливостей інструмента. У дослідженні осмислюються процеси жанрово-стильової модифікації сонати для саксофона в контексті композиторської практики XX ст. У зв'язку з цим виділяються різновиди сонати для саксофона. За типом *музичної семантики* виокремлено шість "гілок" сонатного "древа": неobarокова, неокласицистична, неоромантична, фольклорна, соната в джазовому стилі й авангардна соната. За критеріями виконавського складу вирізняються такі різновиди, як соната-соло, ансамблева соната (саксофон і фортепіано; саксофон, віолончель і фортепіано; саксофон і банджо), соната у супроводі симфонічного оркестру та різноманітних складів камерного ансамблю (в тому числі, й естрадного). У контексті цілісної жанрової системи сонатної творчості визначено наступні типи співвідношення партій саксофона і фортепіано: "паритетний"; "акомпанементний"; "персоніфікація" (в поодиноких випадках – переважає тематизм фортепіано); непередбачуване співвідношення (партії інструментів не виписані в нотному тексті, а залежать від волі виконавця). У світлі загальних тенденцій музичної культури XX ст. виявлено індивідуалізацію сольної партії в сонатах для саксофона, для якої притаманними стають каденція і нетрадиційних виконавських прийомів гри на інструменті: одні з яких були принципово новими, інші – переосмислені з огляду на виконавську практику.

32. Варянюк Олег Іванович (1978 р.н.) – труба, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка, м. Львів. Кандидатську дисертацію на тему "Європейська соната для труби: історія, теорія, виконавство", яка захищена в 2009 році, автором присвячено еволюційним етапам становлення жанру сонати для труби від XVII до першої половини XX століття. Жанр досліджується системно з увиразненням еволюційно-стильових та виконавсько-інтерпретаційних аспектів. Аналітичний матеріал поділяється на два блоки: XVII – початок XVIII-го та XX століття. У першому блоці увага зосереджується на історико – соціальному тлі та шляхах формування провідних інструментальних жанрів на прикладі камерно-ансамблевої сонати за участю труби. Докладно розглядаються визначні зразки даного жанру у творчості представників італійської, німецької, австрійської, чеської та англійської композиторських шкіл. Окремо досліджується процес розбудови барокового інструментарію та специфіка виконавського мистецтва. У другому блоці корпус камерно-ансамблевих сонат для труби і фортепіано XX століття поділяється на дві типологічні групи: монументальні сонати концертного спрямування та камерно-ансамблеві сонати – мініатюри. Концептуальний та стилістичний спектр окреслених типологічних груп охоплює елементи неокласицизму, імпресіонізму, неоромантизму, неофольклоризму, конструктивізму.

33. Плохотнюк Олександр Сергійович (1979 р.н.) – труба, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, історії музики та інструментальної підготовки Луганського національного

університету імені Тараса Шевченка, м. Луганськ, з 2015 року доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Київського педагогічного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ. Кандидатську дисертацію на тему "Формування професійно ціннісних орієнтацій студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у процесі музично-виконавської діяльності", яка захищена в 2009 році автор присвячує проблемі підвищення ефективності формування професійно ціннісних орієнтацій студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у процесі музично-виконавської діяльності. У дослідженні визначено сутність та структуру професійно ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів-музикантів, а також чинники, що впливають на формування зазначеної якості в студентів. Обґрунтовано педагогічні умови, за яких забезпечується ефективне формування професійно ціннісних орієнтацій студентів мистецько-педагогічних спеціальностей. Розроблено зміст програмного матеріалу курсів "Основний музичний інструмент", "Ансамбль духових та ударних інструментів", спецкурс "Історія становлення, розвиток та основи джазового виконавства", спрямованого на професійно ціннісні орієнтації, ціннісно-сміслові навчальні ситуації, що забезпечують аксіологічну складову навчально-виховного процесу підготовки студентів музично-педагогічних спеціальностей, методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи в класі основного інструмента, організації самостійної роботи в класі ансамблю духових та ударних інструментів, розробки та використання ігрових ситуацій, концертів-лекцій, тематичних заходів. Експериментально доведено, що запропоновані педагогічні умови формування професійно ціннісних орієнтацій досягають своєї максимальної ефективності лише при комплексному застосуванні.

34. Шутко Юрій Іванович (15.08.1968 р.н.) – флейта, заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства, доцент, з 2005 року доцент класу флейти на кафедрі інструментального та оркестрового виконавства Інституту мистецтв НПУ імені М. П. Драгоманова. Кандидатську дисертацію на тему: "Флейтове мистецтво ХХ століття в контексті української культури" захищено в червні 2010 році. В дослідженні вперше в українському музикознавстві на основі ознайомлення в повному обсязі з історією становлення та розвитку вітчизняного мистецтва гри на флейті обґрунтовано твердження про існування в Україні ХХ ст. самотній флейтової школи з непересічними виконавцями світового рівня. Виявлено глибокі традиції та значні досягнення вітчизняного флейтового мистецтва, зібрано розрізнені дані про засновників флейтового виконавства в Україні. Доведено спадковість поколінь національної флейтової школи. Зроблено порівняльний аналіз характерних рис концертно-виконавського життя вітчизняних флейтистів і виконуваного ними репертуару в різні історичні періоди. Проведено паралелі з їх творчістю за умов незалежної України. Вдосконалено вітчизняне флейтове мистецтво та заохочено молоде покоління до самовдосконалення шляхом пізнання глибоких традицій флейтового виконавства в Україні та знайомства з унікальним доробком його фундаторів.

35. Марценюк Герольд Петрович (1941 р.н.) – тромбон, кандидат мистецтвознавства, доктор філософії (Ph. D.Art). (мистецтво), професор кафедри музичного мистецтва Національного університету культури і мистецтв, м. Київ. Кандидатську дисертацію професора Г.П. Марценюка "Етапи становлення та проблеми розвитку українського тромбонового виконавства (кінець ХІХ – ХХ століття). Історичні та методичні аспекти." захищено в 2011 році. Дисертацію присвячено дослідженню історії розвитку українського тромбонового виконавства, дослідженню етапів становлення та розвитку української школи тромбона з урахуванням виконавських особливостей в різних регіонах України. Уперше цілісно досліджено і проаналізовано становлення української школи тромбона, визначено вплив інших виконавських духових шкіл (зокрема німецької, чеської та російської) на розвиток українського тромбонового виконавства. Охарактеризовано діяльність вищих музичних навчальних закладів України від часу їх заснування, виявлено шляхи формування професійних виконавських і педагогічних традицій регіональних шкіл тромбона, відповідно, охарактеризовано ряд яскравих представників української школи тромбона від фундаторів до музикантів-педагогів наступних поколінь (А. Машек, Г. Лоеццо, М. Подгорбунський, Д. Катанський, П. Фассгауер, О. Ланге, О. Добросердов, В. Гарань, Б. Манжора, О. Федорков, С. Горовой, В. Готчев, С. Ганич, Ф. Крижанівський, Г. Лагдишук, Г. Марценюк та ін.). У дослідженні об'єктивно розглянуто внесок українських педагогів і виконавців у становлення та розвиток методичних засад тромбонового виконавства, здійснено порівняльний аналіз сучасного стану українського і зарубіжного виконавства та педагогіки в цій галузі музичного мистецтва.

Професор Г.П. Марценюк – автор навчально-методичних посібників з питань духового виконавства, а саме: "Методика викладання гри на духових інструментах (становлення і розвиток національних виконавських шкіл)" ч.1, 2006; "Тромбон: історія і сьогодення" 2006; "Методика оволодіння мистецтвом гри на тромбоні" 2007; "Грані таланту (творчі портрети видатних митців. В.Т. Посвалюк.)" 2008; та фундаментальної монографії "Українське тромбонове виконавство в контексті європейського духового музичного мистецтва" 2013.

36. Павленко Олена Федорівна – флейта, кандидат мистецтвознавства, доцент відділу духових та ударних інструментів Львівського державного музичного ліцею імені Соломії Крушельницької. Кандидатська дисертація захищена в 2012 році у Львівській національній музичній академії імені М.В. Лисенка. В дисертації розглянуто жанрово-семантичні особливості українського флейтового концерту в контексті еволюції європейського флейтового мистецтва та традицій національної композиторської школи. Приділено увагу творам В. Бібіка, В. Губаренка, В. Рунчака, Г. Саська, Р. Сімовича та ін. Досліджено поліжанровість як знакову прикмету сучасної музичної культури, що виявляється у стремлінні інтегрувати декілька жанрових координат у єдину макро-структуру. Виявлено, що найбільш плідним є синтез жанрів, які утворюють опозиційну пару – концерт та симфонія. Досліджено, що у загальній парадигмі розвитку українського флейтового концерту переважає постмодерністське втілення ідеї безперервного монологу, що призводить до активної реалізації концепції концертів як психологічної драми. Виявлено, що спільним для більшості аналізованих творів є принцип солювання, який пов'язаний з монологічністю як новою невід'ємною компонентою специфіки жанру. За результатами дослідження зроблено висновок, що завдяки гнучкості та мінливості семантичних характеристик флейти, її роль у процесі розвитку драматичних подій інтенсивно переосмислюється. Виявлено, що характерною рисою українських флейтових концертів стало доволі парадоксальне поєднання консервативності та модерності: за умов стабільності типологічних ознак жанр флейтового концерту виявляє дивовижну відкритість до інновацій.

37. Мимрик Михайло Романович (1977 р.н.) – саксофон, заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства, проректор з виховної, творчої роботи та міжнародних зв'язків, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ. В кандидатській дисертації на тему "Саксофон в українській камерній музиці кінця ХХ – початку ХХІ століття: композиторська творчість і виконавська практика", яка захищена в 2013 році автор розглядає питання, які присвячено дослідженню сучасної української камерно-інструментальної музики кінця ХХ – початку ХХІ ст. у контексті новітніх виконавсько-виражальних засобів та прийомів гри на саксофоні. Бурхливий розвиток саксофонного виконавства в другій половині ХХ – ХХІ ст. виявляється не тільки в удосконаленні традиційних способів гри, а й розширенні сфери виражальних можливостей саксофона за рахунок виникнення нових виконавських прийомів і засобів. Нетрадиційні засоби виразності є актуальною темою сучасного українського саксофонного виконавства. Широкий музично-виражальний спектр української камерно-інструментальної музики з участю саксофона кінця 1990-х – початку ХХІ ст., лівову частку музичних творів якого вперше внесено до аналітичних розвідок, дає можливість оцінити на практиці глибину філософсько-образних концепцій, які втілюють сучасні українські композитори. Яскравим прикладом такого роду конотацій стали творчі пошуки В. Рунчака, а саме залучення несподіваних рішень як композиційних структур, так і новітніх способів та прийомів гри на саксофоні. Виконання академічної музики саксофонним квартетом стає значним явищем другої половини ХХ ст. Окреслено основні положення щодо специфіки формування творчих настанов у виконавській діяльності квартету. Зазначмо, що художньо-стильова особливість гри саксофонного квартету ґрунтується на глибокому усвідомленні нерозривності технічних та мисленнево-образних умотивованих дій, які дають змогу досягти максимального творчого результату у виконавській діяльності.

38. Денисенко Ярина Олександрівна – гобой, кандидат мистецтвознавства. Наукова праця на тему "Гобойне мистецтво України в контексті європейських традицій" захищена у 2013 році в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України м. Київ. В дисертації проаналізовано історичний і теоретичний досвід європейської гобойної школи, зокрема, як основи становлення національних гобойних шкіл. Виявлено художні та технічні засади гобойного виконавства (виконавські традиції). Розглянуто сучасні методи інтерпретування виражальних засобів гобойного виконавства композиторами ХХ ст. Визначено фактори синтезу європейських інструментальних традицій, які вплинули на розвиток української гобойної школи та виконавського репертуару. Розглянуто вплив фольклорного виконавства, роль методичних засад французької німецької виконавських гобойних шкіл, поширеність явища відновлення традиційних форм виконавства. Досліджено жанрово-стильовий синтез у творах для гобоя сучасних європейських композиторів. Обґрунтовано, що національне духове виконавство, де традиції виступають сталими ознаками національної виконавської школи, розвивається під впливом культурних взаємодій, інтегративних процесів у світовій музичній культурі.

39. Старко Володимир Григорович (1969 р.н.) – фагот, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка. В кандидатській дисертації на тему "Фаготове мистецтво в Україні: генеза, сучасний стан, шляхи розвитку", яка захищена в 2014 році автором досліджується генеза, сучасний стан і

шляхи розвитку фагового мистецтва в Україні, його розвиток в контексті потужних іонаціональних впливів, синтезу тенденцій, відмінностей і взаємодії західноукраїнської і східноукраїнської складових. Осмислюються динаміка, механізми і фактори його становлення: від виконавського емпіризму – до теоретичного узагальнення, від аматорського – до професійного статусу, окреслюються шляхи вдосконалення виразових можливостей і функцій інструмента в оркестровому, камерному і сольному виконавстві, висвітлюються естетичні, педагогічні і виконавські погляди визначних фаготистів, провідні методичні принципи української фагової педагогіки. Динаміка збагачення і оновлення репертуару для фагота, високопрофесійна виконавська практика, висока конкурентоспроможність, взаємодія творчості і навчання, традицій і досвіду духової виконавської школи із новітніми техніками, розгорнута науково-теоретична і практично-методологічна база і послідовна система наукових розробок не лише довели самодостатність, життєздатність і перспективність поступу фагового мистецтва в Україні, але й стали незаперечним свідченням формування національної виконавської школи та її успішного функціонування у світовому контексті.

40. Садівський Ярема Петрович – тромбон, кандидат мистецтвознавства, викладач Київської державної музичної школи № 1 імені Я. Степового. Дисертацію захищено у 2014 році в Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського. В науковій праці на тему "Сольні та камерні твори у контексті становлення українського тромбонного репертуару" наведено відомості про інструментальну музику українських композиторів для тромбона, зокрема – камерні твори за участю тромбона, результати їх аналізу в контексті становлення українського тромбонного репертуару. Висвітлено еволюцію тромбона в європейському музичному мистецтві, основні етапи розвитку й професіоналізації українського сольного і камерно-інструментального тромбонного виконавства. Охарактеризовано професійну підготовку виконавців в українських музичних навчальних закладах з класами тромбона, педагогічні й методичні аспекти підготовки виконавців-тромбоністів, а також виконавські конкурси як чинник творчого зростання музиканта. Простежено становлення тромбонного репертуару в українському музичному мистецтві, проведено жанрово-стилістичний аналіз українського сольного і камерно-ансамблевого репертуару для тромбона (Б. Манжори, Й. Ельгісера, Л. Колодуба, І. Хуторяньського, Л. Левітової, В. Таловирі, С. Зажитька, В. Польової, О. Щетинського, О. Козаренка).

41. Метлушко Володимир Олександрович – кларнет, кандидат мистецтвознавства. Дисертацію захищено у 2014 році в Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського. В науковій праці на тему "Кларнет як сольний-ансамблевий інструмент в творчості композиторів ХХ століття" осмислено конструктивні новації та композиторську практику минулого в аспекті перспектив подальшого розвитку. Вперше розкрито особливості творів за участю кларнета, що утвердились у виконавському репертуарі, з точки зору музичної мови, образності, тематизму, композиційно-драматургічних властивостей, трактування техніко-виразових можливостей дерев'яного духового інструмента у складі різноманітного ансамблю та в дуєті з фортепіано. Вперше у вітчизняній музичній науці представлено спостереження над специфічними рисами сонати для кларнета та фортепіано у творчості французьких композиторів й інших представників європейської культури. Вперше у вітчизняному музикознавстві розглянуто п'єси та сонати для кларнета solo в сукупності композиційних та інноваційних прийомів. Вперше введено до наукового та виконавського обігу нові імена композиторів і музичні зразки, пов'язані з розвитком кларнетового мистецтва останніх десятиліть.

42. Палаженко Олег Петрович (02.12.1985 р.н.) – кларнет, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. В кандидатській дисертації на тему "Методика формування виконавських умінь підлітків у процесі навчання гри на духових інструментах", яка захищена в 2015 році молодий, перспективний рівненський вчений присвячує актуальній проблемі формування виконавських умінь підлітків у процесі навчання гри на духових інструментах. Розроблено та експериментально перевірено процес формування виконавських умінь учнів-духовиків в умовах позашкільної спеціалізованої освіти. Визначено ефективні форми, методи і засоби формування виконавських умінь підлітків у процесі навчання гри на духових інструментах. У дослідженні виділені структурні компоненти сформованості виконавських умінь учнів-духовиків, а саме: мотиваційно-вольовий, когнітивно-комунікативний, емоційно-ціннісний та особистісно-творчий. Доведено, що ефективність набуття виконавських умінь залежить від забезпечення відповідних принципів, педагогічних умов, методів та форм навчання. Розроблено, теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено методичну модель, яка впроваджувалася на трьох етапах дослідження: підготовчо-кумулятивному, змістовно-рефлексивному та творчо-самостійному. Встановлено, що розроблена нами методична модель є

оптимальною для формування виконавських умінь учнів у процесі навчання гри на духових інструментах в спеціалізованих позашкільних навчальних закладах.

Палаженко О.П. автор навчального посібника "Інструментознавство" для студентів галузі знань 02 "Культура і мистецтво" – Рівне : РДГУ, 2017. – 52 с.

43. Горбаль Вадим Ярославович (1986 р.н.) – **ударні інструменти**, майор, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів. Кандидатська дисертація на тему "Німецький оркестр доби бароко і раннього класицизму" на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – "Музичне мистецтво" захищена в Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського в 2015 році. Дисертація присвячена комплексному дослідженню історії німецького оркестрового мистецтва XVIII століття. Розкриваються основні етапи розвитку оркестрової культури ключових музичних центрів – Дрездена, Берліна, Мангейма і Ляйпцига. Здійснюється компаративний аналіз придворних капел і оркестрів Саксонії, Пруссії та Пфальца; розробляється їх типологія за показниками кількісного складу інструменталістів, жанрової специфіки репертуару та стильових особливостей виконавської манери. На основі вивчення рукописів партитур, архівних документів та іконографічних матеріалів визначається структура інструментальних складів різнотипних оркестрів, здійснюється персоніфікація виконавців та характеризуються їх творчі здобутки в площині оркестрового мистецтва. Висвітлюється роль Й. С. Баха та видатних капельмейстерів (Й. А. Хассе, К. Г. Граун) і концертмейстерів (Ж.-Б. Волюм'є, Й.Г. Пізендель, Я. Стамиць, Й. К. Каннабіх) в розвитку німецького оркестрового мистецтва. Розкриваються основні аспекти теорії і практики колективного музикування, сформульовані Й.Й. Кванцем в трактаті "Досвід настанов з гри на поперечній флейті". Здійснюється аналіз оперних, кантатно-ораторіальних, симфонічних творів та інструментальних концертів Й. С. Баха, Й. А. Хассе, А. Лотті, Й. Г. Пізенделя, Й. Й. Кванца, Я. Стамиця та інших композиторів. Показані еволюційні процеси жанрової системи німецької оркестрової музики, котрі пов'язані з інтенсивним розвитком сольного виконавства та зростанням ролі індивідуальної майстерності музикантів-інструменталістів. Горбалем В.Я. у співавторстві з Горбалем Я.М., видано навчально-методичні посібники "Методика проведення індивідуальних занять з гри на духових та ударних інструментах" 2019, "Характерні особливості сучасного духового ансамблевого виконавства" 2020, та нотне видання "Репертуарний збірник концертних творів" 2021.

44. Олійник Дмитро Борисович (1965 р. н.) – **ударні інструменти**, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Кандидатську дисертацію на тему "Ксилофон у просторі музичної культури Європи (VIII ст. до н.е.-початок XXI ст.)", яка захищена в 2016 році автор присвячує дослідженню історії розвитку ксилофона в Європі, що розглядається в контексті однотипних ідіофонів різних народів світу. Проаналізовано стан вивчення інструмента. Обґрунтовано автохтонне походження європейського ксилофона, вивчено основні його типи від античності до початку XXI століття (одно-, дво-, три- та чотирирядні системи). Розглянуто умови функціонування ксилофона в європейській музичній культурі XIV – поч. XX ст. Висвітлено діяльність клезмерів-ксилофоністів, їх вплив на розвиток сольного виконавства і створення концертного репертуару. Впроваджено забуті імена європейських ксилофоністів, ксилофонів педагогічний і концертний репертуар. Висвітлено зародження європейського виконавства на дворядному американському ксилофоні.

45. Посвалюк Костянтин Валерійович – **труба**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мідних духових та ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, артист оркестру Національної опери України імені Т.Г. Шевченка. Кандидатську дисертацію захистив в 2016 році на тему "Творча діяльність Миколи Бердієва у контексті розвитку виконавства на трубі в Україні (1940 – 1980-ті роки)". Наукову роботу присвячено творчій діяльності видатного представника української школи гри на трубі, заслуженого артиста УРСР, професора Миколи Бердієва. Дисертацію присвячено творчій діяльності видатного представника української школи гри на трубі, заслуженого артиста УРСР, професора М. Бердієва. Вперше розглянуто творчість видатного майстра у поєднанні трьох її складових – виконавської, педагогічної, композиторської. Визначено характерні ознаки стилю М. Бердієва у контексті становлення та розвитку виконавської школи кафедри духових та ударних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) ім. П. І Чайковського. Здійснено періодизацію етапів життєвого та творчого шляху видатного музиканта. Розглянуто й охарактеризовано особливості кожної зі сфер діяльності М. Бердієва – виконавця, педагога-методиста, композитора. Вперше в українському музикознавстві проаналізовано його твори різних жанрів. Відзначено, що творчість митця в усіх її складових є вагомим внеском у розвиток українського та світового виконавства на трубі другої половини XX ст., а її вивчення та практичне застосування є одним з актуальних завдань сучасного українського музикознавства, педагогіки і виконавства.

46. Овчар Олександр Павлович – валторна, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, солістом академічного симфонічного оркестру Харківської філармонії. Кандидатська дисертація на тему "Духове виконавство у Харкові XVIII – початку XX століття: етапи еволюції", захищена в 2017 році, науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор В. О. Богданов. Завдяки системному узагальненню та ціннісному обґрунтуванню специфіки і наслідків історичного процесу академізації виконавського духового мистецтва у Харкові XVIII–початку XX століття в дисертації вперше: • розроблено історіографію виконавства на духових інструментах у Харкові XVIII – початку XX століття; • обґрунтовано класифікацію етапів еволюції виконавства на духових інструментах у Харкові як системний процес його професіоналізації й академізації; • проведено аналіз нормативно-правових актів ІРМТ в контексті професіоналізації музичної освіти і формування музично-просвітницької інфраструктури; • визначено роль Харківського відділення ІРМТ у професіоналізації виконавства на духових інструментах; • визначено динаміку формування учнівського контингенту класів духових інструментів Харківського музичного училища; • проаналізовано фінансово-економічні засади діяльності Харківського відділення ІРМТ і музичного училища; • визначено основні педагогічні основи харківської школи виконавства на духових інструментах на прикладі творчої діяльності видатних викладачів та виконавців; • розкрито сутність харківської інтернаціональної школи виконавства на духових інструментах; • запропоновано оцінку з позицій історизму виконавства на духових інструментах у Харкові в аспекті традицій і новаторства.

47. Максименко Дмитро Петрович (31.08.1988 р.н.) – саксофон, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, Кандидатська дисертація на тему "Європейський саксофонний концерт: теоретичні засади та виконавські інспірації" захищена в 2018 році і присвячена дослідженню процесу становлення та розвитку жанру саксофонного концерту XX ст. у світлі феномену виконавської інспірації репертуару. Цей процес конкретизовано на базі розгляду низки показових творів – концертів та концертно для саксофона, створених у період 30–80-х рр. XX ст. Визначено основні тенденції розвитку саксофона в контексті європейської академічної інструментальної традиції. Відзначено прогресивні досягнення у сфері виконавства на саксофоні та особливості виконання проаналізованих саксофонних концертів. У межах дослідження окреслено історичні етапи розвитку саксофонного репертуару у XIX–XX ст., виділено основні центри саксофонного виконавства у Європі. Відзначено важливі фактори, що сприяли закріпленню інструмента у музичній практиці. Прослідковано еволюцію концертного жанру від часу його виникнення до 80-х років XX ст., а також виділено поняття концерту й концертності в музикознавчій думці.

48. Тимошенко Наталія Олександрівна – фагот, кандидат мистецтвознавства, артистка вищої категорії естрадно-симфонічного оркестру України. Кандидатська дисертація на тему "Фагот в українській камерній музиці XX – початку XXI століття: виконавські школи та композиторська творчість" захищена 30 травня 2018 року в НМАУ імені П.І. Чайковського, м. Київ. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*: концептуально представлено феномен фагота у контексті розвитку української фаготної школи і композиторської творчості кінця XX – початку XXI століття; розглянуто українську фаготну школу як цілісне культурно-мистецьке явище в аспектах розвитку фаготних виконавських шкіл України за принципом взаємодоповнення; здійснено музикознавчий аналіз фаготових творів М. Г. Денисенко, В. П. Рунчака, Л. М. Колодуба, визначено їхню жанрово-стилістичну специфіку й можливості інтерпретативного прочитання в інструментальній виконавській практиці; виокремлено характерні особливості індивідуальних композиторських стилів у композиціях за участю фагота, виявлено рівні їх співвіднесення з мистецькими принципами естетики постмодерну; визначено, що камерна творчість для фагота вирізняється новаторською образно-сисловою якістю, їй притаманні елементи гротескності, метафоричності, театральності; розкрито специфіку звуковиражальних можливостей фагота у єдності музикознавчого й виконавського аспектів, особливого значення набула темброво-колеристична специфіка; висвітлено особливості музичної мови та образно-сислового наповнення фаготових творів.

Н.О. Тимошенко автор численних наукових публікацій, веде активну концертну діяльність сольо та у складі оркестру як в Україні так і за її межами. Відвідала такі країни з гастрольними турами: Нідерланди, Італія, Іспанія, Польща, Німеччина, Китай, ОАЕ, Туніс, Росія, Фінляндія. Виконувала твори під керівництвом відомих диригентів та у найкращих концертних залах світу.

49. Перцов Микита Олегович – флейта, кандидат мистецтвознавства. Кандидатська дисертація на тему "Флейтова музика України: витоки, історична еволюція та сучасні тенденції" захищена 28 вересня 2018 року в КНУКіМ, науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор В.Т. Посвалюк. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше в українському мистецтвознавстві: – виявлено зміну тлумачення флейти в українській музичній культурі новітньої доби; – розкрито основні шляхи конструктивних трансформацій інструмента, що є результатом його історичної еволюції; – здійснено аналіз флейтової музики сучасних українських композиторів, який виявляє основні тенденції розвитку музичної культури сьогодення – зацікавленість експериментальною флейтою, залучення новітніх прийомів звуковидобування, використання флейти як інструмента, що здатний грати не лише мелодичну лінію, а й видобувати інтервали та акорди, тлумачення його як ударного інструмента. Уточнено: – відомості про становлення флейтової музики, специфіки виконавства в Україні, що пов'язане з розвитком національних шкіл. Набули подальшого розвитку: – теоретичні положення про основні етапи застосування флейти в естрадній музичній культурі, у джазі та World Music; – уявлення про перспективи розвитку флейти в подальшій музичній практиці.

50. Ковальський Роман Іванович – тромбон, баритон, кандидат педагогічних наук, доцент. Кандидатська дисертація на тему "Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі" захищена в 2018 році. У дисертації досліджено проблему формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організаційно-педагогічної діяльності в учнівському інструментальному колективі. На основі антропологічного, культурологічного, аксіологічного й індивідуально-творчого підходів сформульовано дефініцію поняття "готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва", уточнено його структуру, яка складається із трьох компонентів: мотиваційно-емоційного, когнітивно-змістового та виконавсько-педагогічного. Розкрито сутність готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до керування учнівським інструментальним колективом, яка відображає якість педагогічної підготовки фахівця у мистецькому закладі та визначає відповідність випускника до вимог майбутньої професійної діяльності. Виявлено й обґрунтовано критерії та показники сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний критерії), формування готовності яких відбувається на чотирьох рівнях (високий, достатній, середній і низький). У ході дослідження встановлено, що основою запропонованої методики слугує оновлений зміст підготовки студентів музично-педагогічного спрямування, ефективне стимулювання професійної мотивації студентів і врахування у навчальному процесі специфіки майбутньої професійної діяльності.

51. Слупський Віктор Володимирович – туба, кандидат мистецтвознавства, доцент Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, голова Асоціації виконавців на духових та ударних інструментах Національної всеукраїнської музичної спілки. Дисертація на тему "Становлення та розвиток ансамблю мідних духових інструментів від витоків до кінця XVII століття" на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 "Музичне мистецтво". – Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, Харків. Захищена 24 січня 2019 року, науковий керівник Посвалюк В.Т. Праця присвячена дослідженню історії ансамблевого виконавства на мідних духових інструментах від витоків до кінця XVII століття. Розглядаються основні етапи процесу розвитку мідних ансамблів у Стародавньому світі, в епохи середньовіччя, Відродження і раннього бароко. Ансамблі мідних інструментів, як одна із форм музикування, починають розвиватись в окремих жанрах музичної культури античної Греції і Давнього Риму. Більшого динамізму ансамблеве виконавство набуває в епохи пізнього середньовіччя та Відродження, чому в значній мірі сприяв процес становлення гільдій і братств музикантів-інструменталістів в Італії, Австрії, Німеччині та інших західноєвропейських країнах. Аналіз ансамблевого репертуару для мідних складів духових інструментів доби пізнього Відродження і раннього бароко показує, що процес його формування найбільш активно розвивався в Італії та Німеччині. Весь процес становлення і розвитку ансамблевого виконавства на мідних духових інструментах від його зародження до ранньобарокової доби свідчить про тісний взаємозв'язок історичних, соціально-економічних, культурних процесів з еволюцією інструментарію, виконавською практикою, музично-естетичними поглядами та композиторською творчістю, характерними для кожної епохи і відповідного часового періоду.

52. Максименко Лілія Василівна (23.08.1985 р.н.) – саксофон, кандидат мистецтвознавства, викладач відділу духових інструментів Львівського музичного фахового коледжу імені С.П. Людкевича. Кандидатська дисертація на тему "Регіональні виміри академічного саксофонного мистецтва України" захищена в 2020 році (науковий керівник доцент Беркій О.В.) в Львівській національній музичній академії імені М.В. Лисенка. Мета роботи – обґрунтувати генезу, тенденції розвитку та

сучасний стан українського академічного саксофонного мистецтва з урахуванням його регіональної специфіки та в контексті світових процесів. До предметного кола дослідження увійшли жанрові, стильові, соціоісторичні, семантичні, дидактичні, художньо-виразові характеристики саксофонного доробку українських композиторів, виконавців, педагогів кількох поколінь. У дослідженні зосереджено увагу на знакових виконавцях та педагогах, особисті здобутки яких у сфері концертної, науково-дослідницької та музичногромадської діяльності мали суттєвий вплив на формування як регіональних осередків виконавства і навчання гри на інструменті, так і національного саксофонного мистецтва загалом; на провідних концертних та освітніх інституціях в регіонах, де плекаються питомі традиції, здійснюється підготовка фахівців та проводяться відповідні мистецькі акції за участі саксофона; на музичних творах для саксофона / з використанням саксофона в камерноінструментальних чи симфонічних партитурах, що були написані відомими митцями сучасності в київській львівській та одеській регіональних композиторських школах протягом другої половини ХХ – перших десятиліть ХХІ сторіччя.

53. Дубка Олександр Сергійович – тромбон, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. Наукова праця на тему "Соната для тромбона у творчості зарубіжних та українських композиторів ХХ – початку ХХІ століть" захищена в 2020 році. Дисертацію присвячено обґрунтуванню специфіки втілення жанру сонати для тромбона у творчості зарубіжних та українських композиторів ХХ – початку ХХІ століть. У ній вперше в українському музикознавстві представлена комплексна розробка даного феномену в світлі органології інструменту і специфіки відтворюваного жанру у контексті поняття "камерно-інструментальний ансамбль". В результаті розгляду трьох складових цього феномену в дослідженні здійснена екстраполяція його естетико-комунікативних властивостей на стиль тромбона, котрий визначається як сукупність органологічних якостей інструмента, який опановував в процесі еволюції різні тембровосемантичні амплуа у єдності трьох складових: 1) композиторської практики, зумовленої музично-естетичними запитами певної епохи; 2) виконавської практики, яка поступово виокремлювалась в самостійний вид музикування (мистецтво гри на тромбоні); 3) діяльності майстрів виготовників по вдосконаленню інструмента. В роботі досліджено генезу та основні лінії у становленні жанру тромбоні сонати, на основі чого зроблено висновок про існування двох її структурно-семантичних родів: 1) твори класичного зразку, які відображають типові ознаки сонатності в жанрових формах циклу чи одночастинної композиції 2) сонати с фабульно-сюжетною основою, де представлені нетипові, індивідуально урізноманітнені трактування жанру. 3) Зазначено, що джерелом формування сонатного мислення в музиці за участі тромбона був змішаний вокально-інструментальний стиль Венеціанської школи другої половини ХVІ – початку ХVІІ століть (А. і Дж. Габріелі). Соната моделі *da chiesa* увібрала в себе риси світської сонати-сюїти *da camera*, де тромбон міг використовуватися і як солюючий інструмент, і як генерал-бас (зразки – сонати К. Монтеверді і А. Кореллі). Підкреслено, що формуванню тромбоні сонати сприяла і "баштова музика" (*tower music*), що призвело в результаті спочатку до розквіту, а згодом і до тривалої історичної паузи у розвитку жанру. Лише в ХХ столітті склалися різноманітні види тромбоні сонат, що класифікуються у даній дисертації за такими чинниками, як: 1) концептуальність (тема та ідея твору); 2) співвідношення камерності і концертності; 3) індивідуальні композиторські рішення; 4) способи виконання; 5) композиційні структури; 6) музично-мовна стилістика. У роботі виділено та проаналізовано два найзагальніших за семантикою типи тромбоні сонат зарубіжних авторів: 1) концептуально-концертний з внутрішнім розподілом на тромбоні фортепіанний дует (Соната для тромбона і фортепіано ор. 41 П. Хіндеміта) і ансамбль з більшою кількістю учасників (Соната для тромбона, 12-ти струнних і фортепіано Й. Матея); 2) камерний у двох варіантах – тромбоні фортепіанному (Сонатина для тромбона і фортепіано К. Сероцького) і сольні-тромбоні (Соната для тромбона *solo* Б. Чайлдса).

54. Єрмак Ігор Юрійович (08.02.1990 р.н.) – флейта, кандидат мистецтвознавства, артист Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України. Кандидатська дисертація на тему "Флейтове виконавське мистецтво Західної Європи ХVІІІ століття: розвиток інструмента, техніка, репертуар" захищена 27 січня 2021 року в НМАУ імені П.І. Чайковського, м. Київ. У дисертації вперше: – систематизовано правила імпровізації прелюдій, каденцій та затримань *ad libitum* з європейських флейтових трактатів ХVІІІ ст.: Ж.М. Оттетера, М. Корретта, Т. Борде, Й.Й. Кванца, Л. Гренома, Й.Г. Тромліца, А. Вандерхагена, Ф. Дев'єна, Я. Врагга; – зібрано і систематизовано правила і різні історичні методи визначення темпу у флейтових творах ХVІІІ ст. та подані узагальнені рекомендації для сучасних музикантів (на основі трактатів Г. Персела, С. де Броссара, Ж.-М. Оттетера, М. Корретта, Т. Борде, П.Ф. Тозі, Д.Г. Тюрка, Й.Г. Вальтера, Л. Моцарта, К.Ф.Е. Баха, Й.Й. Кванца, Й.Г. Тромліца, А. Вандерхагена); – представлено виконавську редакцію

Adagio і Allegro ma poco із сонати №1 (op.2) Ж.-М. Леклера. В українському музикознавстві вперше: – досліджено і уведено у вітчизняний науковий обіг трактати: "L'Art de préluder" ("Мистецтво прелюдуювання") Ж.-М. Оттета, "The modern MusicMaster or universal musitian" ("Сучасний майстер музики або універсальний музикант") П. Преллера, "Méthode raisonnée pour apprendre aisément à jouer de la Flûtte Traversiere" ("Раціональна метода легкого навчання гри на поперечній флейті") М. Корретта, "Nouvelle méthode pour apprendre en peu de temps a jouer la flute traversière" ("Нова метода навчання гри на флейті за короткий термін") А. Мао, "L'art de la flute traversiere" ("Мистецтво поперечної флейти") Ш. де Люсса, "Plain and easy instructions for playing on the german flute" ("Зрозумілі та прості інструкції для гри на німецькій флейті") Л. Гренома, "Méthode De Flute" ("Метода для флейти") А. Вандерхагена, "The Flute Preceptor" ("Флейтовий наставник") Я. Врагга, "Nouvelle méthode théorique et pratique pour la flûte" ("Новітня теоретична і практична метода для флейти") 4 Ф. Дев'єна, "The Art of Playing the German-Flute" ("Мистецтво гри на німецькій флейті") Дж. Ганна; – у контексті історії становлення поперечної флейти (від часу проникнення на територію Європи і до кінця XVII ст.) розглянуто перші інструментознавчі трактати та посібники з виконавства (С. Вірдунга, М. Агріколи, М. Преторіуса, Ф. Жамба де Фера, М. Мерсенна, С. Ганассі, Р. Роньоні, Дж. Далла Каси, Фр. Роньоні Таеджо); – проаналізовано і систематизовано творчий доробок композиторів Франції, Італії, Німеччини, Австрії та Англії XVIII ст. для поперечної флейти та надано загальну характеристику репертуару, як важливого фактору розуміння художньо-естетичної цілісності західноєвропейського флейтового мистецтва XVIII ст.; – систематизовано основні правила застосування динаміки у флейтовій музиці XVIII ст. (на основі трактатів Й.Й. Кванца, К.Ф.Е. Баха, Л. Гренома, Й.Г. Тромліца, Е. Міллера); – систематизовано інформацію щодо принципів застосування ритмічної альтерації у флейтовій виконавській практиці XVIII ст. (на основі трактатів Ж.-М. Оттета, М. Корретта, Й.Й. Кванца, К.Ф.Е. Баха, Т. Борде, Й.Г. Тромліца); – на основі оригінальних джерел епохи досліджено комплекс особливостей західноєвропейського флейтового виконавського мистецтва XVIII ст., як цілісне явище, а також систематизовано правила і рекомендації з трактатів даного періоду; – розроблено методику виконавського опрацювання та педагогічної роботи з флейтовими творами XVIII ст.

55. Пастухов Олександр Валерійович – фагот, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри духових та ударних інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, соліст академічного симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії. Дисертація на тему "Сольне виконавство на фаготі: історична генеза та сучасні трансформації", науковий керівник доцент, кандидат мистецтвознавства Цурканенко І.В. Наукова робота захищена в 2021 році. У музикознавстві вперше: – окреслено пріоритетні напрямки дослідження специфіки фаготного мистецтва (семантичний, функціонально-структурний, жанровий); – висвітлено діяльність яскравих представників фаготного виконавського мистецтва в різних аспектах (просвітницькому, педагогічному, виконавському, науковому); – визначено провідну роль видатних фаготистів В. Уотерхауса, М. Алларда, В. Апатського, у процесах становлення індивідуального стилю і вдосконалення репертуару; – надано історичну оцінку вкладу композиторів, які створили репертуар для фагота solo (на матеріалі маловивчених оригінальних творів для фагота Ж. Д. Брауна, Й. С. Баха, М. Алларда, М. Арнольда, Г. Джакоба, Ф. Міньона, Л. Беріо С. Арзуманова, М. Алексеєва, Д. Аббасова, В. Левіта, Д. Капіріна, Ю. Каспарова, Е. Денисова, О. Щетинського, М. Войнової). – розглянуто основні явища концертної та конкурсної практики фаготного виконавства в контексті сучасної ситуації в світовій музичній культурі; – введено в науковий обіг близько 130 нових наукових джерел, які збагачують уявлення про основні тенденції та проблематику виконавства на фаготі (періодичні наукові видання Міжнародної асоціації подвійної тростини) – представлено унікальну (для вітчизняного музикознавства) інформацію про діяльність асоціацій та спільнот в історичному просторі останньої третини XX – XXI століть. Висвітлено їх наукові та виконавські досягнення.

56. Бойко Павло Андрійович – кларнет, доктор філософії, артист (регулятор групи кларнетів) Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України. Дисертація на тему "Кларнет в оркестровому мисленні Дмитра Шостаковича" захищена 31 травня 2021 року в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор В.П. Качмарчик. Дисертацію присвячено вивченню ролі кларнета в оркестровій музиці Д. Шостаковича. У роботі здійснено огляд наукових праць, які торкаються відповідної проблематики. На основі комплексного аналізу партії кларнета в партитурах різножанрових творів доведено визначальну роль тембру кларнета у виявленні принципів оркестрового мислення Д. Шостаковича. Крізь тембровий вектор зазначено деякі базові настанови та досліджено напрямки його еволюції. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в дисертації вперше детально проаналізовано усі

кларнетові партії оперних та симфонічних творів Д. Шостаковича. Крізь багатомірність трактовки зазначеного тембру здійснено розгляд принципів оркестрового мислення Д. Шостаковича у різні періоди творчості. В еволюційній тягlosti з'ясовані роль та місце кларнета у формотворенні, у виразно-художніх аспектах симфоній та ранньої опери. Зазначена роль цього дерев'яного духового інструмента в процесах симфонізації та тембрової драматургії другої опери. Також вперше систематизовано оркестрові труднощі в оперних партитурах Д. Шостаковича за участі кларнета.

57. Гданський Сергій Володимирович – саксофон, заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства, артист оркестру Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, артисту ансамблю (квартет саксофоністів) Національної філармонії України, м. Київ. Кандидатська дисертація на тему "Імпровізаційні засади кларнетового виконавства другої половини XVIII-початку XXI ст.: інструментальна специфіка, тенденції історичного розвитку" захищена 13 травня 2021 році, науковий керівник Кушнірук Ольга Панасівна, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України).

58. Закопець Лев Миронович (27.02.1961 р.н.) – гобой, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, директор Львівського державного музичного ліцею імені Соломії Крушельницької, м. Львів, за сумісництвом професор кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, м. Рівне. Кандидатська дисертація на тему "Львівська гобойна школа: генеза, виконавсько-педагогічні принципи, культурні зв'язки", науковий керівник доцент Тракало Олександра Михайлівна, захищена 17 вересня 2021 році в Львівській національній музичній академії імені М.В. Лисенка. Наукова новизна здійсненого дослідження полягає у тому, що *вперше* в українській музикознавчій думці львівська гобойна традиція, зосереджена довкола видатних персоналій, розглядається як виконавська школа, відзначена безперервністю традицій, єдністю ментальних та дидактичних принципів, а також виконавських підходів. *Вперше* охарактеризовано фахову діяльність видатних педагогів і виконавців цієї школи; систематизовано найважливіші методичні принципи львівської гобойної педагогіки; досліджено роль різнонаціональних культурних впливів (німецьких, французьких, російських тощо) у формуванні львівської гобойної школи; визначено характерні риси львівського гобойного виконавства. Для львівської гобойної школи притаманно:

- професійна багатопрофільність діяльності (педагог – виконавець – композитор – майстер – науковець), що свідчить про гнучку систему особистих мотивацій;
- відносна свобода і незалежність учнів від учителів та широке коло опосередкованих зв'язків, що забезпечує якісну динаміку саморозвитку школи;
- присутність академічної лінії в більшості проявів діяльності школи;
- педагогічно-виконавський та мистецько-стильовий плюралізм (індивідуальні методики, виконавські склади тощо);
- високий рівень комунікативності та охоплення широкого кола зовнішніх традицій.

Все це характеризує львівську виконавську гобойну школу як продуктивну.

Професор Закопець Л.М. є автором збірки нарисів "Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької. Сторінки історії.- Львів: Камула, 2017. – 188 с. + 72 с. вкл., та навчально-методичних посібників "Гобойні награвання" 2019, і "Етюди в характерах і настроях" 2019 рік видання.

Докторські дисертації духовиків України.

1. Апатський Володимир Миколайович (29.08.1928 м. Мінськ – 27.09.2018 м. Київ) – фагот, народний артист України, академік, член-кореспондент академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. В докторській дисертації на тему "**Теоретичні основи гри на духових інструментах (на прикладі фагота)**", яка захищена в 1993 році автор розглядає питання акустичної природи інструмента і специфіки звукоутворення на ньому, будови і функціонування виконавського апарату й методи його формування, основних засобів виразності фаготиста й методи розвитку виконавської майстерності. Кінцевою метою дослідження є розробка теоретичних основ духового виконавства на прикладі фагота. З метою одержання об'єктивних науково – достовірних даних професор В.М. Апатський у своїх дослідженнях широко застосував методи точних лабораторних спостережень і вимірів за допомогою таких приладів, як стробоскоп, шлейфовий осцилограф, рентгеноскоп, автоматичний аналізатор спектру, вимірювач рівня звукового тиску, пневмограф, тензостанцію з тензодатчиками, ротевий манометр та ін. Авторіві належить пріоритет у розробці методології тензометричних, пневмографічних та манометричних досліджень для вивчення найскладніших акустичних та фізіологічних процесів, що відбуваються під час гри на духових інструментах. В дисертації вперше здійснено спробу розробити теоретичні основи

гри на одному з класичних духових інструментів – фаготі. У процесі дослідження академік В.М. Апатський створює новий напрям у вивченні духового виконавства, який базується на точних лабораторних вимірах, тим самим заслужив визнання теоретиків і практиків духового виконавства, має послідовників як в Україні, так і за її межами. Найавторитетніший і титулований вчений, педагог, музикант України, Академік В.М. Апатський – автор навчальних посібників "Основы теории и методики духового музикально-исполнительского искусства" 2006, "История духового музикально-исполнительского искусства" 2010, "История духового музикально-исполнительского искусства" Книга II, 2012, "Актуальные проблемы духового музикально-исполнительского искусства" 2013, "Фагот від А до Я" 2017, та чисельних наукових статей у фахових виданнях України і за її межами. Професор В.М. Апатський за багаторічну працю та вагомий внесок у розвиток науки, культури і мистецтва України нагороджений орденами "За заслуги" II (2011) і III (2006) ступенів, "За мужність" (1999), медаллю "Захиснику Вітчизни" (1999), Золотою медаллю Академії мистецтв України (2008).

2. Якустіді Іван Васильович (1926-1997) – валторна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри оркестрових духових інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, м. Харків. В докторській дисертації "**Значення тембру валторни у процесі навчання**", яка захищена в 1993 році автор дослідив роботу звукоутворюючого апарату валторніста методом чисельних лабораторних замірів. Поряд з експериментальними дослідженнями в дисертації розглядаються питання історії, теорії і практики виконавства, методики навчання гри на валторні,

Професор І.В. Якустіді – автор монографій "Методика навчання гри на валторні" 1977, та "Исследование спектральных характеристик звукоряда валторны и роль амбушюра в формировании качественного звучания" 1992.

3. Круль Петро Франкович (1959 р.н.) – валторна, академік Академії наук вищої освіти України, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ. В докторській дисертації "**Генезис духового та ударного інструментального виконавства України**", яка захищена в 2001 році професором П.Ф. Крулем простежено генезу духового та ударного музичного мистецтва в Україні та узагальнено різноманітні фактологічні дані з рукописних і друкованих першоджерел, мемуарної літератури, досліджень і публікацій з історії побуту та культури українського народу, архівних документів, що поєднують велику кількість раніше невідомих фактів. Розглянуто етапи історичного становлення та розвитку духових та ударних інструментів. Опрацьовано світовий фонд духового інструментарію. Запропоновано методику археографічного опрацювання пам'яток.

Професор П.Ф. Круль є автором монографій "Національне виконавство на духових та ударних інструментах в Україні" 2000, "Східнослов'янська інструментальна культура: історичні витоки та функціонування" 2007, та підручника "Духовий інструментарій в історії музичної культури України" 2013.

4. Посвалюк Валерій Терентійович (20.08.1947 – 17.08.2018) – труба, заслужений артист України, доктор мистецтвознавства, професор, декан оркестрового факультету, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри мідних духових та ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, президент Гільдії трубачів-професіоналів України. В 2008 році захищена докторська дисертація на тему "**Шляхи становлення і проблеми розвитку Української школи виконавства на трубі: історичний, професійно-виконавський, теоретико – методичний аспекти**". Наукова новизна дослідження професора В.Т. Посвалюка полягає в тому, що в дисертації вперше: розкрито своєрідність історичного шляху становлення й розвитку національної школи мистецтва гри на трубі в цілому та її регіональні особливості; послідовно простежено й узагальнено конкретні соціально-історичні умови і фактори формування даних шкіл з урахуванням показників еволюції інструментів; з максимальною повнотою висвітлено мистецький внесок визначних українських трубачів-виконавців і педагогів, починаючи з середини XIX ст. до сучасності; шляхом порівняння виявлено спільні й відмінні риси виконавських шкіл (методика викладання) вітчизняних і зарубіжних педагогів, розроблено актуальні питання; здійснено виконавський аналіз основних творів концертного та педагогічного репертуару для труби (звертається увага на відсутність оригінальних творів епохи бароко в репертуарі трубачів кінця XIX – першої половини XX ст.), запропоновано відповідні методичні рекомендації; відзначено якісні відмінності між оркестровим та сольо-ансамблевим стилями виконавства; розглянуто динаміку розвитку аудіо- й відеозапису українських трубачів та інші засоби пропаганди їхнього мистецтва; досягнення і проблеми українських регіональних шкіл трубного виконавства розкрито й оцінено з точки зору сучасної світової практики і в контексті безпосередніх міжнародних творчо-організаційних зв'язків.

Професор Посвалюк В.Т. – автор монографій "Мистецтво гри на трубі в Україні" 2006, "Вільгельм Мар'янович Яблонський (до 120 річчя від дня народження)" 2009, навчальних посібників з грифом Мінкультури та МОНУ "Ежедневные комплексные упражнения трубача" 2000, "Щоденні самостійні вправи трубача" 2002, "Труба пікколо у виконавській практиці трубача" 2008, "Методика оволадення верхнім регистром на трубе" 2013, та довідкових видань "Трубачі Києва: прошле и настоящее" 1998, "Історія кафедри духових і ударних інструментів Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського у фотографіях" 2010, "Ліричні твори М.В. Лисенка в транскрипції для труби" 2015.

5. Богданов Валерій Олександрович (1939 – 2017) – **труба**, заслужений артист РРФСР, член національної спілки композиторів України, доктор мистецтвознавства, професор кафедри оркестрових духових інструментів і оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Когляревського, м. Харків. Докторську дисертацію "**Шляхи розвитку духового музичного мистецтва в Україні (від витоків до початку ХХ ст.**", яка захищена в 2008 році професор В.О. Богданов присвячує дослідженню духового музичного мистецтва України. На основі систематизації фактичних даних висвітлюються основні напрямки його еволюції. Професор Богданов В.О. розглядає еволюцію духового музичного мистецтва України як історичний процес, пов'язаний з інструментарієм і концертною практикою. Крім того, простежується взаємодія двох факторів, що стимулювали розвиток української духової музичної культури (крім загальнодержавних заходів): а) становлення музичної освіти; б) активізація громадського життя, зокрема музичного. У дисертації доводиться, що вивчення генезису і шляхів розвитку духового мистецтва, зокрема виконавства, що в Україні, як і у всьому світі тривалий час було "колискою" всієї інструментальної музики, дозволяє екстраполювати висновки роботи на дослідження інших гілок музично-виконавської культури.

Професор В.О. Богданов – автор фундаментальної монографії "Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ ст." 2000, друге видання доповнене в 2-х томах, співавтор Л.Д. Богданова, 2013.

6. Качмарчик Володимир Петрович (1956 р. н.) – **флейта**, доктор мистецтвознавства, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського, м. Київ. Докторську дисертацію на тему "**Німецьке флейтове мистецтво ХVІІІ – ХІХ ст.**", професором В.П. Качмарчиком захищено в 2009 році. Пріоритетними напрямками дисертаційного дослідження стали створення історичної періодизації німецького флейтового мистецтва ХVІІІ– ХІХ ст. і визначення ролі Й.Й. Кванца, Й.Г. Тромліца, А.Б. Фюрстенау та Т. Бьома у формуванні німецької флейтової школи. Ключові фігури історії флейтового мистецтва Німеччини показано в контексті тісного взаємозв'язку процесів удосконалення інструмента, розвитку флейтової технології та методики навчання гри. Широкий загал питань теорії і практики флейтового виконавства розкривається в дослідженні творчих здобутків засновника німецької флейтової школи Й.Й. Кванца, послідовного реформатора конструкції інструмента Й. Г. Тромліца, віртуозів епохи класицизму Й.Б. Вендлінга та романтизму – А.Б. Фюрстенау. Важливе місце відведено дослідженню інструментальної реформи Т. Бьома. В хронологічній послідовності розкривається пріоритетність досягнень Т. Бьома у вдосконаленні механіко-акустичної системи флейти. Детальне вивчення флейтових трактатів та "шкіл" ХVІІІ–ХІХ ст. дозволило всебічно дослідити технологію виконавського процесу на флейті в означений період і виділити основні етапи її розвитку.

Професор Качмарчик В.П. – автор фундаментальної монографії "Німецьке флейтове мистецтво ХVІІІ – ХІХ ст." 2008, яка написана за матеріалами комплексного дослідження історії німецького флейтового мистецтва ХVІІІ – ХІХ століть. В монографії вперше розглядаються етапи становлення і розвитку флейтового виконавства в Німеччині.

7. Сверлюк Ярослав Васильович (09.02.1963 р.н.) – **туба**, доктор педагогічних наук, професор кафедри духових та ударних інструментів, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне. В докторській дисертації "**Теоретико-методичні основи професійної підготовки диригента оркестрового колективу у вищих мистецьких навчальних закладах**", яка захищена в 2011 році автором досліджено методологічні, теоретичні й методичні основи професійної підготовки диригента оркестрового колективу з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності. Висвітлено генезис та еволюцію поняття "диригент оркестру" як педагогічного та музикознавчого феномена, який сприяв обґрунтуванню проблеми сучасної диригентсько-оркестрової освіти. У широкому міждисциплінарному контексті сформульовано зміст поняття "професійна підготовка диригента оркестрового колективу", розкрито його суспільне значення в музично-естетичному вихованні підростаючого покоління. Доведено доцільність упровадження в практику розроблених дисертантом сучасних методичних підходів до розв'язання проблеми професійної

диригентсько-оркестрової освіти. Експериментально перевірено ефективність педагогічної технології та методики, створених на основі гуманістичних принципів професійного розвитку студентів. За результатами експериментального дослідження на завершальному етапі підтверджено обґрунтованість досліджуваних теоретико-методичних засад і ефективність розробленої на їхній основі педагогічної технології, яку було впроваджено в систему професійної підготовки майбутніх диригентів у вищих мистецьких навчальних закладах.

Професор Сверлюк Я.В. є автором двох монографій "Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика" 2007, та у співавторстві з професором Ільченко О.О. "Методологічні проблеми професійної музичної освіти" 2004р., а також навчально-методичного посібника "Основи знань керівників дитячих музично-аматорських колективів" 2002, у співавторстві з Н.В. Слободяник, який рекомендовано міністерством освіти і науки України.

8. Карпак Андрій Ярославович (15.03.1974 р.н.) – **флейта**, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка, м. Львів. В докторській дисертації "**Мистецький тезаурус флейтиста як основа виконавської майстерності**", яка захищена в 2014 році професором А.Я. Карпак вперше в українському музикознавстві наданий аргументований критичний аналіз ключовим питанням та проблемам розвитку сучасного флейтового мистецтва. Визначаючи первинні пріоритети у формуванні виконавської майстерності флейтиста, дослідження опирається на прогресивні положення психофізіологічної методичної школи, впроваджуючи у флейтовий фах нове тлумачення явища артикуляції (надається фундаментального значення змістовній, сенсовій та структурній класифікації явища). Актуальність праці зумовлена завданнями розвитку художнього мислення учнів, студентів, артистів та педагогів, набуття музикантами знань і вмінь пов'язувати яскраві асоціативні враження з інтонаційними явищами та процесами, опанування мистецтва інтерпретації. Обґрунтовуються та пояснюються методи організації апаратів дихання, амбушюра, слуху, віртуозного володіння аплікатурою, психологічних налаштувань виконавця, обумовлюються межі питання індивідуалізації, демократизації, долання поширених уніфікуючих догм на догоду гнучкому підпорядкуванню техніки музиканта загальній меті – досягнення глибини змістовності виконуваного. На багатому фактологічному матеріалі висвітлено історію та причини виникнення, технологічні питання формування найважливіших жанрів флейтового мистецтва, вплив контактів композиторів, віртуозів і навколишніх умов праці митців на створення найяскравіших зразків репертуару флейтиста. Залучаючи до асоціативних процесів аналіз зразків зі споріднених мистецьких сфер, вибудовуються мистецькі арки та виразні алюзії, що дозволяє творити зручні та доречні осередки фахової інформації, які спрямовують працю артиста до пошуків ідеї образності композиції та формування концепцій інтерпретації.

Професор А.Я. Карпак – автор фундаментальної монографії "Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста" 2013, у якій подано науковий, теоретично-методичний та аргументований критичний аналіз ключовим питанням і проблемам розвитку сучасного флейтового виконавського мистецтва. Ця робота отримала схвальні рецензії провідними науковцями і музикантами Франції, Німеччини та України.

9. Громченко Валерій Васильович – **кларнет**, доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи, професор кафедри оркестрових інструментів Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки. Докторська дисертація на тему "**Духове соло в європейській академічній композиторській та виконавській творчості ХХ – початку ХХІ ст. (тенденції розвитку, специфіка, систематика)**", захищена 27 серпня 2020 року в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України. Науковий консультант Немкович Олена Миколаївна, доктор мистецтвознавства, завідувач відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України). Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в дисертації вперше: – цілісно розглянуто духове соло в європейській академічній композиторській і виконавській творчості ХХ – початку ХХІ ст.; – визначено провідні тенденції розвитку сценічно-одноосібної духової практики в європейському академічному композиторському і виконавському мистецтві від архаїчних періодів до сучасності включно; – створено жанрову й стильову систематику опублікованих, задіяних у сучасній виконавській практиці та проаналізованих у цій праці творів духового соло; – духове соло ХХ – початку ХХІ ст. осмислено в контексті музичної та загалом художньої культури вказаного періоду; – здійснено спробу підсумовування деяких даних щодо психофізіологічного аспекту одноосібної академічної духової виконавської практики на основі систематизації розрізнених спостережень, наявних у науковій і навчально-методичній літературі, рефлексії над власним виконавським процесом, практичною педагогічною діяльністю автора та інших викладачів музичних вузів; – сформовано реєстр основних духових композицій соло, написаних упродовж ХVІІІ – початку ХХІ століть;

– проведено цілісний виконавський аналіз творів духового соло: Партити a-moll для флейти соло Й.-С. Баха, "Сірінкс" для флейти соло К. Дебюссі, Трьох п'єс для кларнета соло І. Стравінського, Поєми для флейти соло Л. Дичко, "Номо ludens I для..." флейти (або кларнета чи саксофона) соло В. Рунчака, сюїти "Шість метаморфоз за Овідієм" для гобоя соло Б. Бріттена, п'єси Українські витинанки" для гобоя або саксофона соло Л. Колодуба, Сонати для кларнета соло Е. Денисова, п'єси "Інтерв'ю на задану тему" для кларнета соло В. Мартинюк, Трьох імпровізацій для саксофона-альта соло Р. Ноди, п'єси "Каскади" для труби соло А. Візутті, циклу "З подорожніх вражень" для валторни соло В. Буяновського, Концертної фантазії для труби соло М. Арнольда, Капричіо для труби соло К. Пендерецького та ін.

Професор В.В. Громченко є автором фундаментальної монографії "Духове соло в європейській академічній композиторській та виконавській творчості ХХ – початку ХХІ ст. (тенденції розвитку, специфіка, систематика)", видання Київ – Дніпро: Ліра, 2020. – 304 с., та редактором-упорядником збірника наукових праць "Музикознавча думка Дніпропетровщини" – видання, присвячене актуальним проблемам сучасного академічного музичного мистецтва.

Висновки. Безумовно усі ці наукові праці мають практичне значення в забезпеченні освітнього процесу в мистецьких закладах вищої освіти сучасними поглядами на історичні процеси становлення і розвитку жанру духової музики. В статті широко висвітлені теоретичні засади впровадження новітніх прогресивних авторських методик викладання фахових дисциплін основного і вибіркового циклу, дано перелік новітніх навчальних та навчально-методичних посібників, монографій та нотних видань авторів дисертацій, що позитивно вплине на покращення якості підготовки сучасного здобувача вищої мистецької освіти.

За період дослідження наукових здобутків духовиків України в 1955-2021 роках захищено 67 робіт, із них 58 – кандидатських та 9 докторських дисертацій, пальму першості посідають науковці:

- м. **Києва**, захищено **22** роботи, із них 3 докторських і 19 кандидатських дисертацій;
- м. **Львова** – **13** робіт, із них 1 докторська і 12 кандидатських дисертацій;
- м. **Харкова** – **11** робіт, із них 2 докторських і 9 кандидатських дисертацій;
- м. **Рівне** – **6** робіт, із них 1 докторська і 5 кандидатських дисертацій;
- м. **Одеси** – **6** кандидатських дисертацій;
- м. **Івано-Франківська** – **4** роботи, із них 1 докторська і 3 кандидатських дисертацій;
- м. **Дніпро** – **3** роботи, із них 1 докторська, 2 кандидатських дисертацій;
- м. **Кам'янець-Подільський** – 1 кандидатська дисертація.
- м. **Луганськ** – 1 кандидатська дисертація.

Серед виконавців на духових інструментах України флагманами науково-дослідної роботи є:

- трубачі** – захищено **11** робіт, із них 9 кандидатських та 2 докторських дисертацій;
- кларнетисти** – **10** робіт, із них 9 кандидатських та 1 докторська дисертацій;
- флейтисти** – **9** робіт, із них 7 кандидатських та 2 докторських дисертацій;
- фаготисти** – захищено **8** робіт, із них 7 кандидатських та 1 докторська дисертацій;
- тромбоністи** – **7** кандидатських дисертацій;
- саксофоністи** – **7** кандидатських дисертацій;
- валторністи** – захищено **5** робіт, із них 3 кандидатських та 2 докторських дисертацій;
- тубісти** – захищено **3** роботи, із них 2- кандидатських, 1 – докторська дисертацій;
- гобоїсти** – **3** кандидатських дисертацій;
- виконавці на ударних інструментах** – **3** кандидатських дисертацій;

Автор статті не претендує на повне розкриття даного питання, (можливо є невраховані праці) розуміючи, що ідеального і в природі не буває, тому плекає надію на подальші наукові дослідження нових авторів кандидатських та докторських дисертацій, а також піднесення престижу наукової роботи у закладах вищої музичної освіти України, появи прогресивних підходів до педагогічної діяльності з перспективою впровадження технічних засобів навчання в освітньому процесі у класах духових та ударних інструментів, розширення числа прихильників жанру духової музики в Україні та за її межами.

Використані джерела:

1. Апатський В.М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Книга II. / В.М. Апатський. – К. : ТОВ "Задруга", 2012. – 408 с.

2. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку ХХ ст.: В 2-х томах.- Т. 1.-Х.: ФО-П Сілічева С.О., 2013.- 384 с.
3. Вовк Р.А. Портрети корифеїв.-К.:НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013.-225 с.
4. Посвалюк В.Т.,Посвалюк К.В. Історія кафедри духових і ударних інструментів НМАУ ім. П.І. Чайковського у фотографіях. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2010.- 224 с. : іл.
5. Цюлюпа С.Д. Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне./С.Д. Цюлюпа. Навчальний посібник.-Рівне: видавець О. Зень, 2012.-240 с.
6. Цюлюпа С.Д. Збірник наукових праць "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя". Випуск № 8 /Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2016.-188 с.
7. Автореферати кандидатських та докторських дисертацій духовиків України з фондів власної бібліотеки Цюлюпи С.Д.

УДК 78.03(438):[780.8:780.64]

ORCID. <https://orcid.org/0000-0002-6824-2079>

*Piotr Lato,
m. Krakow*

**PARTITA NA OBÓJ, KLARNET I FAGOT ANDRZEJA KRZANOWSKIEGO.
PERSPEKTYWA INTERPRETACYJNO-WYKONAWCZA
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM PARTII KLARNETU**

Wstęp

Andrzej Krzanowski to postać w XX-wiecznym, polskim świecie muzycznym wyjątkowa. Żyjący zaledwie 39 lat kompozytor zdążył wywołać niespotykany rezonans pod względem pisanych na temat jego muzyki prac i czasopism. Przysłużył się też nieprawdopodobnie światowi akordeonowemu – około połowy jego twórczości to kompozycje właśnie na ten instrument. Druga połowa jest różnorodna do tego stopnia, że pewne jej obszary do tej pory, czyli od ponad 30 lat po śmierci kompozytora, nie zostały jeszcze do końca odkryte i opisane. Dowód tego stanowi przedmiot niniejszego referatu – *Partita* na obój, klarnet i fagot. Utwór ten nie należy do trzonowych kompozycji A. Krzanowskiego i w mojej ocenie warto go odkryć na nowo – szczególnie biorąc pod uwagę renomę i różnorodność twórczości omawianego kompozytora, również w kwestii instrumentów dętych drewnianych.

Słowo o kompozytorze

Krzanowski urodził się w 1951 roku w Bielsku-Białej. Rok urodzin nie jest tutaj przypadkowy, bowiem związał go z dwoma innymi kompozytorami, będącymi jego rówieśnikami – mowa o Eugeniuszu Knapiku i Aleksandrze Lasoniu. Wszystkich trzech osadza się do dziś w tzw. "Pokoleniu Stalowowolskim", tudzież "nowym romantyzmie" w muzyce. Knapik, Lason i właśnie Krzanowski, stanęli w opozycji wobec ideałów reprezentowanych przez kompozytorów awangardowych, jednocześnie nie odzęgając się od technicznych "zdobyczy" muzyki nowoczesnej – różnica polegała na odwołaniu się do piękna brzmienia oraz emocjonalności, mającej wpływać na słuchacza.

Twórczość Krzanowskiego jest różnorodna, obejmuje bowiem utwory instrumentalne, wokalne, wokально-instrumentalne, kompozycje z recytatorem, elektroakustyczne, czy też dla dzieci. Do najważniejszych dzieł kompozytora można zaliczyć: sześć *Audycji* (w których silnie odznacza się łączenie ze sobą różnych form sztuki, tj. poezji, muzyki czy obrazu), kwartety smyczkowe, cykl dziewięciu *Reliefów*, *Salve Regina*, cykl pięciu *Studiów*, czy dwie symfonie. Miał okazję prezentować je szczególnie na takich wydarzeniach jak Festiwal "Młodzi Muzycy Młodemu Miastu" w Stalowej Woli (w latach 1975-80), czy też Spotkania Muzyczne w Baranowie Sandomierskim (w latach 1976-1981) – właśnie dzięki nim zyskał w świecie polskiej muzyki szczególną popularność. Świetnie rozwijająca się karierę kompozytorską przerwała nagła śmierć w 1990 roku na zawał serca.

O renomie Krzanowskiego, zarówno jako akordeonisty jak i kompozytora, świadczy szereg nagród zdobytych przez niego za życia na wielu konkursach kompozytorskich (np. w Krakowie, Warszawie, Stalowej Woli, a także za granicą – w Holandii czy Digne-les-Bains), oraz organizowany w Czechowicach-Dziedzicach Jesienny Festiwal Muzyczny *Alkagran*, podczas którego odbywa się międzynarodowy Konkurs Akordeonowy.